

Vlaamse vreemdetalenkennis in Europees perspectief

Balans van het ESLC-onderzoek

Vlaamse vreemdetalenkennis in Europees perspectief

Balans van het ESLC-onderzoek

Promotoren:

Rianne Janssen

Piet Desmet

Sarah Gielen

Liesbet Heyvaert

Ilse Magnus

Peter Lauwers

Projectmedewerkers:

Karolien Declercq

Katrijn Denies

Thomas Arkens

Sabine Beringhs

Auteurs:

Karolien Declercq

Katrijn Denies

Rianne Janssen

Centrum voor Onderwijseffectiviteit
en -evaluatie

INHOUD

1	Wat is ESLC?	7
1.1.	Opdrachtgever en doelstelling onderzoek	8
1.2.	Onderzoekscoördinatie	8
1.3.	Welke landen namen deel?	9
1.4.	Hoeveel leerlingen namen deel?	10
2	Het onderzoeksdesign	11
2.1.	Welke leerlingen namen deel?	12
2.2.	Een totaaloverzicht	14
2.3.	Verschillen tussen onderwijssystemen wat betreft het aanleren van vreemde talen	16
3	Over de taaltoetsen	19
3.1.	Over het Europees Referentiekader	20
3.2.	Ontwikkeling van de taaltoetsen	22
3.3.	Illustratie van de ERK-niveaus en de taaltoetsen	23
3.3.1.	Schrijven	23
3.3.2.	Lezen	26
3.3.3.	Luisteren	28
4	Resultaten	31
4.1.	De taaltoetsen: Vlaamse Gemeenschap binnen Europa	33
4.1.1.	Gemiddelde toetsprestaties	33
4.1.2.	Percentages leerlingen per ERK-niveau	36
4.1.2.1.	Percentage leerlingen per ERK-niveau voor Frans en Engels	37
4.1.2.2.	Percentage leerlingen per ERK-niveau voor de eerste en tweede vreemde taal	41
4.1.2.3.	Percentage leerlingen per ERK-niveau voor alle talen samen	43
4.2.	Enkele vaststellingen uit de achtergrondvragenlijsten	46
4.2.1.	Vreemde talen in de leefwereld van de leerlingen en hun ouders	46
4.2.2.	De leerkracht als moedertaalspreker	48

4.3. Verschillen tussen leerlingen	48
4.3.1. Verschillen tussen leerlingen op basis van geslacht	48
4.3.2. Verschillen tussen leerlingen op basis van migratiestatus	51
4.3.3. Verschillen tussen leerlingen op basis van de thuistaal	55
4.3.4. Verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen	59

Bijlagen	65
-----------------	-----------

Bijlage 1: Implementatie van de ISCED97-classificatie in de Vlaamse Gemeenschap	66
--	-----------

Bijlage 2: Resultaten van Engeland op de taaltoetsen	67
---	-----------

Lijst met figuren	68
--------------------------	-----------

I Wat is ESLC?

1.1. Opdrachtgever en doelstelling onderzoek

ESLC staat voor European Survey on Language Competences of, in de Vlaamse Gemeenschap, voor Europees Vreemdetalenonderzoek.

ESLC is een initiatief van de Europese Commissie, die in haar kaderstrategie rond meertaligheid benadrukt dat Europese burgers van jongs af aan ten minste twee vreemde talen moeten leren. Het Europees Vreemdetalenonderzoek is het eerste onderzoek dat op Europees niveau informatie verzamelt over de beheersing van twee vreemde talen in het secundair onderwijs. Het onderzoek levert de deelnemende landen data op die een duidelijk beeld schetsen van de vreemdetaalbeheersing van hun jongeren en die vergelijkbaar zijn over landen en talen heen. Bovendien verschaft het onderzoek informatie over hoe de vreemdetaalbeheersing van de leerlingen zich verhoudt tot demografische, sociale, economische en onderwijskundige variabelen. Zo kan ESLC het onderwijsbeleid ondersteunen.

Het onderzoek toetst de lees-, luister- en schrijfvaardigheid van jongeren in de vijf officiële talen van de Europese Unie die het meest worden onderwezen in Europa. Er werden toetsen ontwikkeld voor het Engels (EN), het Frans (FR), het Duits (DE), het Spaans (ES)

en het Italiaans (IT). Elk land toetst, binnen de vijf aangeboden talen, de twee talen die het zelf het meest onderwijst als vreemde taal. ESLC toetst met andere woorden in elk land de 'eerste vreemde taal' (d.i. de taal die volgens het beleid eerst aan bod moet komen op school) en de 'tweede vreemde taal', die in het betrokken land pas later aangeboden wordt aan de leerlingen. Volgens deze logica toetst de Vlaamse Gemeenschap het Frans als eerste vreemde taal en het Engels als tweede vreemde taal. In navolging van de Europese instructies werden de toetsen afgenomen in het tweede jaar van de eerste graad voor het Frans en in het tweede jaar van de tweede graad voor het Engels.

De toetsafnames van ESLC vonden plaats in het schooljaar 2010-2011. Aan de studie namen 14 Europese landen deel. In de meeste deelnemende landen werden de toetsen afgenomen tussen februari en april 2011. In Engeland werd de toetsafname uitgesteld. De resultaten van Engeland konden bijgevolg niet worden opgenomen in de hoofdtekst van deze brochure. Ze krijgen een plaats in bijlage 2 op pagina 67.

1.2. Onderzoekscoördinatie

De aansturing van het onderzoek is in handen van de Europese Commissie (Directoraat-Generaal Onderwijs en Cultuur) en de onderwijsministeries van de deelnemende landen. De internationale coördinatie van de implementatie gebeurt door SurveyLang. Dat is een consortium van acht onderzoeksinstituten die toonaangevend zijn op het vlak van het toetsen van vreemde talen en het uitvoeren van grootschalige onderzoeken (zie Figuur 1). In de Vlaamse Gemeenschap voert het Centrum voor Onderwijseffectiviteit en -evaluatie van de KU Leuven het onderzoek uit in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Figuur 1: SurveyLang partners

Onderzoeksinstituten	Locatie	Expertise binnen SurveyLang
Centre international d'études pédagogiques (CIEP)	Frankrijk	Toetsontwikkeling Frans
Gallup Europe	Brussel - Europa	Steekproeftrekking, ontwikkeling van de toetsinstrumenten en vertaling
Goethe Institut	Duitsland	Toetsontwikkeling Duits
Instituto Cervantes	Spanje	Toetsontwikkeling Italiaans
National Institute for Educational Measurement (Cito)	Nederland	Psychometrische analyses, ontwikkeling vragenlijsten en data-analyse
University of Cambridge ESOL Examinations	Engeland	Toetsontwikkeling Engels, project management en coördinatie veldwerk
Universidad de Salamanca	Spanje	Toetsontwikkeling Spaans
Università per Stranieri di Perugia; Centre for Assessment and Language Certification (CVCL)	Italië	Toetsontwikkeling Italiaans

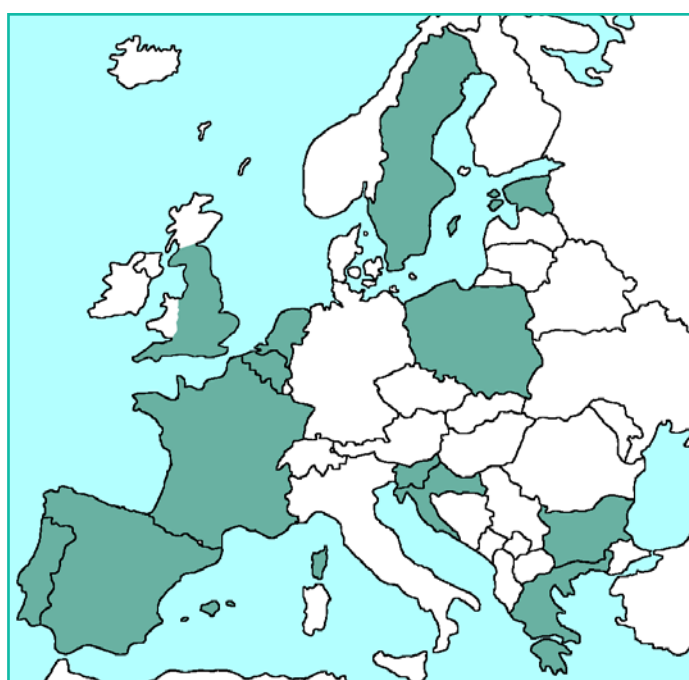
1.3. Welke landen namen deel?

Er namen 14 verschillende Europese landen deel aan het onderzoek. Het gaat om België, Bulgarije, Estland, Frankrijk, Griekenland, Engeland, Kroatië, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Slovenië, Spanje en Zweden (zie Figuur 2).

De drie Belgische gemeenschappen namen afzonderlijk deel aan het onderzoek. In de Franse Gemeenschap werd de beheersing van het Engels en het Duits getoetst. In de Duitstalige Gemeenschap werd, zoals in de Vlaamse Gemeenschap, gepeild naar de beheersing van het Frans en het Engels.

Figuur 2: Deelnemende landen en regio's

Bulgarije
Duitstalige Gemeenschap
Engeland
Estland
Frankrijk
Franse Gemeenschap
Griekenland
Kroatië
Malta
Nederland
Polen
Portugal
Slovenië
Spanje
Vlaamse Gemeenschap
Zweden

1.4. Hoeveel leerlingen namen deel?

Tijdens de hoofdstudie van het onderzoek legden bij benadering 53.000 Europese leerlingen de toetsen af. Paragraaf 2.1. licht concreet toe om welke doelgroep het ging.

In Vlaanderen namen 80 scholen deel voor het Frans en 81 scholen voor het Engels. In totaal namen in Vlaanderen 3656 leerlingen deel: 1880 leerlingen voor het Frans (uit a- en b-stroom), en 1776 leerlin-

gen voor het Engels (uit het aso, bso, kso en tso). Hoewel de leerlingen van het buso uit opleidingsvorm 4 en de leerlingen van het dbso ook deel uitmaakten van de populatie, waren er in de toevallig getrokken steekproef geen leerlingen uit deze onderwijsvormen opgenomen.

2 Het onderzoeksdesign

2.1. Welke leerlingen namen deel?

Om te bepalen in welk leerjaar de toetsen doorgaan, wordt een beroep gedaan op de 'International Standard Classification of Education' (ISCED). Dit is een internationaal classificatiesysteem dat toelaat de onderwijssystemen van verschillende landen en regio's te vergelijken, door de programma's van deze onderwijssystemen toe te wijzen aan een bepaald ISCED-niveau. Bijlage 1 schetst de implementatie van dit systeem in de Vlaamse Gemeenschap. ESLC richt zich dus niet naar leerlingen van een bepaalde leeftijd, maar wel naar leerlingen in een bepaalde fase in hun schoolloopbaan.

De onderzoekspopulatie van ESLC bestaat standaard in elk land of elke regio uit de leerlingen die de onderzochte taal onderwezen krijgen in het laatste jaar van niveau ISCED 2 (of m.a.w. het laatste jaar van het lager secundair onderwijs). In de Vlaamse Gemeenschap komt dit overeen met het internationale leerjaar 8, of – volgens de Vlaamse benaming – het tweede jaar van de eerste graad secundair onderwijs.

Een bijkomend criterium is echter dat de leerlingen in elk land of elke regio de betreffende taal reeds een volledig schooljaar onderwezen moeten hebben gekregen op het moment dat ze deelnemen aan de studie. Uiteraard moet de te toetsen taal ook aangeboden worden aan voldoende leerlingen. Als één van beide voorwaarden niet vervuld is in het laatste jaar van ISCED 2 (het lager secundair onderwijs), schuift het getoetste jaar uitzonderlijk op naar het tweede jaar van ISCED 3 (het hoger secundair onderwijs of in de Vlaamse Gemeenschap de tweede en derde graad van het secundair onderwijs). In de Vlaamse Gemeenschap is het getoetste jaar in dat geval het internationale leerjaar 10 of – volgens de Vlaamse benaming – het tweede jaar van de tweede graad secundair onderwijs.

Figuur 3: Duur van ISCED 1 en 2 in jaren per land/regio

Deelnemende landen/ regio's	Duur van ISCED 1	Duur van ISCED 2
Bulgarije	4	4
Duitstalige Gemeenschap	6	3
Engeland	6	3
Estland	6	3
Frankrijk	5	4
Franse Gemeenschap	6	3
Griekenland	6	3
Kroatië	4	4
Malta	6	5
Nederland	6	3,5
Polen	6	3
Portugal	6	3
Slovenië	6	3
Spanje	6	4
Vlaamse Gemeenschap	6	3
Zweden	6	3

Standaard omvat ISCED 1 het lager onderwijs, ISCED 2 het lager secundair onderwijs en ISCED 3 het hoger secundair onderwijs. Figuur 3 toont ons de duur van ISCED 1 en ISCED 2 in jaren, in alle landen en regio's die deelnamen aan het onderzoek. In de Vlaamse Gemeenschap (en in heel België) duurt ISCED 1 zes jaar en ISCED 2 twee jaar. Merk op dat ISCED 2 in de overige landen doorgaans langer duurt en varieert van drie tot vijf jaar.

Naast het ISCED-systeem is er nog een andere manier om onderwijssystemen over landen heen te vergelijken. Daarbij maakt men gebruik van zogenaamde 'internationale leerjaren' of grades. Binnen dit systeem komt het internationale leerjaar 1 altijd overeen met het eerste leerjaar van het lager onderwijs en dus vaak ook met de start van het leerplichtonderwijs. Vanaf het eerste leerjaar van het lager onderwijs wordt verder geteld zodat ieder leerjaar een 'volgnummer' krijgt.

In functie van deze criteria werden de ESLC-toetsen in de Vlaamse Gemeenschap voor het Frans afgenomen in het tweede jaar van de eerste graad. Door de uitzonderlijk korte duur van ISCED 2 in de Vlaamse Gemeenschap zijn de Vlaamse leerlingen die de toetsen Frans hebben afgelegd jonger dan in de meeste andere landen en regio's: het gaat in de Vlaamse Gemeenschap om (gemiddeld) 13-jarigen tegenover veelal 14- of 15-jarigen in de andere landen en regio's. Voor het Engels kon ESLC niet doorgaan in het laatste jaar van ISCED 2 omdat de meerderheid van de Vlaamse leerlingen het Engels pas vanaf het tweede jaar van de eerste graad aangeboden krijgen. Daarom schoof het getoetste jaar voor het Engels uitzonderlijk op naar het tweede jaar van de tweede graad secundair onderwijs. In tegenstelling tot de toetsen voor het Frans, werden de toetsen voor het Engels dus afgenomen bij Vlaamse leerlingen van ongeveer 15 jaar .

Om te bepalen wie deelnam aan ESLC, werd eerst een toevalssteekproef van scholen getrokken. In de regel kon elke school die de te toetsen taal aanbood in het te toetsen leerjaar deel uitmaken van de schoolsteekproef. Vervolgens werd in elke school die deelnam aan het onderzoek een toevalssteekproef getrokken van 25 leerlingen, ongeacht de klas of studierichting waarin ze les volgden. De enige voorwaarde was dat de leerlingen op dat moment lessen in de getoetste taal kregen en dat ze fysiek in staat waren om lees-, luister- en schrijftoetsen af te leggen.¹ De 25 leerlingen die deel uitmaakten van deze toevalssteekproef legden de toetsen af.

¹ De uitsluitingscategorieën die het Vlaamse onderzoeksteam hanteerde in opdracht van SurveyLang, waren de volgende: (1) De leerling heeft een fysieke functiebeperking waardoor hij niet kan deelnemen aan luister- en/of lees- en/of schrijftoetsen, (2) De leerling heeft een dermate ernstige vorm van dyslexie dat deze op school nooit toetsen maakt zonder gebruik te maken van hulpsoftware zoals Kurzweil of Sprinter, of zonder dat hij/zij de toetsen op een vergroot formaat (bijvoorbeeld A3) aangeboden krijgt, en (3) De leerling zat vorig jaar in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers en beheerst het Nederlands op dit moment nog niet voldoende om de achtergrondvragenlijst te kunnen begrijpen.

2.2. Een totaaloverzicht

Figuur 4 geeft een overzicht van de getoetste talen per land en regio, op welk ISCED-niveau en in welk internationaal leerjaar de deelnemende leerlingen zich per taal bevonden en hoe oud deze leerlingen gemiddeld waren. Uit deze figuur blijkt hoe het onderzoeksdesign ertoe geleid heeft dat het onderzoek voor de verschillende talen is afgenomen in verschillende internationale leerjaren en op verschillende leeftijden.

Opvallend is dat in alle landen (behalve Engeland) het Engels werd getoetst. De meest voorkomende andere getoetste talen zijn het Duits (acht deelnemende landen en regio's) en het Frans (zes deelne-

mende landen en regio's). Het Spaans werd in twee landen getoetst en het Italiaans slechts in één land.

Bij Figuur 4 horen verder zes belangrijke opmerkingen, die ook van belang zijn bij de interpretatie van de resultaten.

- In drie deelnemende landen en regio's kon de kennis van de eerste of de tweede vreemde taal niet worden getoetst, aangezien deze talen niet tot de vijf meest aangeleerde vreemde Europese talen behoorden. Dit was het geval voor het Nederlands in de Franse Gemeenschap (eerste vreemde taal). Hier werden ter vervanging de tweede en de derde vreemde taal getoetst (het Engels en het Duits). In Bul-

Figuur 4: Onderzoeksdesign

Land/regio	Eerste vreemde taal				Tweede vreemde taal			
	Taal	ISCED	Internationaal leerjaar	Typische leeftijd	Taal	ISCED	Internationaal leerjaar	Typische leeftijd
Bulgarije	Engels	3	10	16	Duits	3	10	16
Duitstalige G.	Frans	2	8	13	Engels	3	10	15
Engeland	Frans	3	11	15	Duits	3	11	15
Estland	Engels	2	9	15	Duits	2	9	15
Frankrijk	Engels	2	9	14	Spaans	2	9	14
Franse G.	Engels	3	10	15	Duits	3	10	15
Griekenland	Engels	2	9	14	Frans	2	9	14
Kroatië	Engels	2	8	14	Duits	2	8	14
Malta	Engels	2	11	15	Italiaans	2	11	15
Nederland	Engels	2	9 - 10	14 - 15	Duits	2	9 - 10	14 - 15
Polen	Engels	2	9	15	Duits	2	9	15
Portugal	Engels	2	9	14	Frans	2	9	14
Slovenië	Engels	2	9	14	Duits	2	9	14
Spanje	Engels	2	10	15	Frans	2	10	15
Vlaamse G.	Frans	2	8	13	Engels	3	10	15
Zweden	Engels	2	9	15	Spaans	2	9	15

garije en Estland kon de tweede vreemde taal (namelijk het Russisch) niet getoetst worden. In deze landen werden daarom de eerste en de derde vreemde taal (het Engels en het Duits) getoetst.

- Kenmerkend voor de drie Belgische gemeenschappen is dat zij, in tegenstelling tot de andere deelnemende landen waar het Engels getoetst werd, niet het Engels als eerste vreemde taal aanleren.
- Voor normaal vorderende leerlingen is de gemiddelde leeftijd van de deelnemende leerlingen 14-15 jaar. Enkel in Bulgarije werden oudere leerlingen getoetst (namelijk 16-jarigen voor het Engels en het Duits). De Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap van België toetsten de jongste deelnemers aan het onderzoek voor de eerste vreemde taal (13-jarigen voor het Frans). Dit wordt verklaard door het feit dat Belgische leerlingen het ISCED 2-niveau in slechts twee jaar doorlopen, en dus op jongere leeftijd beëindigen, terwijl andere Europese leerlingen er drie, vier of vijf jaar over doen (zie Figuur 3).
- In de meeste deelnemende landen en regio's werden de leerlingen getoetst op het einde van ISCED 2. Uitzonderingen op deze regel zijn de Vlaamse en Duitstalige Gemeenschap voor het Engels, de Franse Gemeenschap en Bulgarije voor het Engels en het Duits, en

Engeland voor het Frans en het Duits. In deze gebieden krijgen de leerlingen deze talen nog niet lang genoeg onderwezen aan het eind van ISCED 2. In navolging van de richtlijn van SurveyLang werden ze daarom getoetst in het tweede jaar van ISCED 3.

- Merk op dat ESLC verder geen rekening houdt met hoe lang en hoe intensief de getoetste taal al aangeleerd werd. Verschillen in de duur en de invulling van de taalopleiding die leerlingen al hebben genoten kunnen uiteraard een impact hebben op de onderzoeksresultaten.
- Zo goed als alle deelnemende landen en regio's hebben de eerste en tweede vreemde taal getoetst op dezelfde leeftijd. In de Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap is dit echter niet het geval aangezien in beide regio's 13-jarigen hebben deelgenomen voor het Frans en 15-jarigen voor het Engels.
- Niet elk land biedt standaard aan elke leerling lessen in de getoetste taal aan. Soms zijn dergelijke lessen optioneel of worden ze niet aangeboden aan leerlingen in bepaalde scholen of studierichtingen. De ESLC-steekproef bevatte dus niet altijd een doorsnede van alle jongeren in een bepaald leerjaar (zoals dat wel het geval is in veel andere internationale onderzoeken), maar enkel een toevalselectie van de leerlingen die de getoetste taal daadwerkelijk volgden op school.

2.3. Verschillen tussen onderwijssystemen wat betreft het aanleren van vreemde talen

Terwijl vakken zoals wiskunde of de moedertaal in Europa doorgaans al vroeg aangeboden worden en een prominente plaats innemen in het lessenpakket, is dat voor vreemde talen niet steeds het geval. Deze paragraaf overloopt de belangrijkste verschillen in de aanpak van het vreemdetalenonderwijs in de deelnemende landen.

In 10 van de 16 deelnemende landen en regio's start het leerplichtonderwijs op de leeftijd van 6 jaar. In vier landen is dit één jaar vroeger (Engeland, Nederland, Griekenland en Malta) en in twee landen één jaar later (Estland en Zweden).

De Europese landen en regio's verschillen ook met betrekking tot het moment waarop er met het verplicht aanleren van vreemde talen wordt gestart. Figuur 5 geeft het startmoment voor het verplicht leren van vreemde talen weer en Figuur 6 het aantal verplichte vreemde talen voor de leerlingen per deelnemend land of deelnemende regio, per internationaal leerjaar. Internationaal leerjaar 1 komt in de Vlaamse Gemeenschap overeen met het eerste leerjaar lager onderwijs en internationaal leerjaar 7 met het eerste jaar van de eerste graad secundair

onderwijs. Indien in de figuur twee cijfers worden weergegeven, zijn dit het minimum en maximum aantal talen. Dit betekent dan dat een bijkomende vreemde taal niet verplicht is voor alle leerlingen van het betreffende land.

Voor de Vlaamse Gemeenschap horen bij deze figuren twee kanttekeningen. Ten eerste starten de Vlaamse leerlingen, net zoals hun Franstalige landgenoten, laat met het leren van vreemde talen ten opzichte van hun Duitstalige landgenoten (die zeven jaar eerder starten of al van in de kleuterschool) en ten opzichte van de gemiddelde Europese leerling (die veelal vier jaar eerder starten of ongeveer bij het begin van de lagere school). Enkel leerlingen uit Engeland starten nog later. Ten tweede kan worden vastgesteld dat de Vlaamse en Franse Gemeenschappen samen met Engeland de enige deelnemende Europese regio's zijn waar het leren van vreemde talen in het referentiejaar 2010-2011 niet voor alle leerlingen verplicht was in het hoger secundair onderwijs (ISCED 3). Het leren van een vreemde taal (Frans of Engels) werd in de Vlaamse Gemeenschap voor bso-leerlingen in het eerste jaar van de tweede graad pas verplicht vanaf september 2010 (zie onder-

Figuur 6: Aantal verplichte vreemde talen per leerjaar

Deelnemende landen/ regio's	Internationale leerjaren						
	Kleuteronderwijs			Lager onderwijs			
	1e kleuter	2e kleuter	3e kleuter	1e leerjaar	2e leerjaar	3e leerjaar	4e leerjaar
Bulgarije							
Duitstalige Gemeenschap							
Engeland							
Estland							2
Frankrijk							
Franse Gemeenschap							
Griekenland				0/1	0/1		
Kroatië							
Malta							
Nederland		0/1	0/1	0/1	0/1	0/1	0/1
Polen							
Portugal							
Slovenië							
Spanje							
Vlaamse Gemeenschap							
Zweden							

Figuur 5: Startmoment voor het verplicht leren van de 1e vreemde taal voor (zo goed als) alle leerlingen per deelnemend land/regio

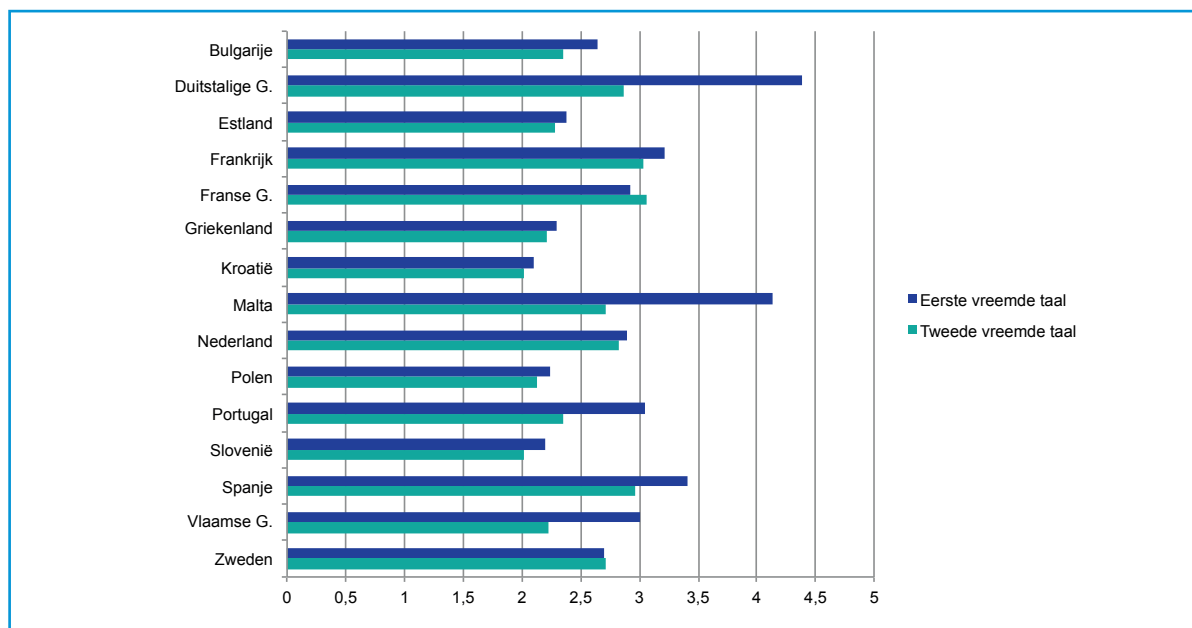
Deelnemende landen/ regio's	Internationale leerjaren											
	Kleuteronderwijs			Lager onderwijs						Secundair onderwijs		
	1e kleuter	2e kleuter	3e kleuter	1e leerjaar	2e leerjaar	3e leerjaar	4e leerjaar	5e leerjaar	6e leerjaar	7e leerjaar	8e leerjaar	
Bulgarije												
Duitstalige G.												
Engeland												
Estland												
Frankrijk												
Franse G.												
Griekenland												
Kroatië												
Malta												
Nederland												
Polen												
Portugal												
Slovenië												
Spanje												
Vlaamse G.												
Zweden												

Internationale leerjaren								
Secundair onderwijs								
5e leerjaar	6e leerjaar	7e leerjaar	8e leerjaar	9e leerjaar	10e leerjaar	11e leerjaar	12e leerjaar	13e leerjaar
1	1	1	1	2	2	2	2	2
1	1	1	1/2	1/3	1/3	1/3	1/3	1/3
		1	1	1	0	0	0	0
2	2	2	2	2	2	2	2	0
1	1	1	2	1/2	2	1/2	1/2	0
1	1	1	1	0/1	0/1	0/3	0/3	0/2
2	2	2	2	2	2	1	1	1
1	1	1	1	1/3	1/3	1/3	1/3	0
1	1	2	2	2	2	2	0/1	0/1
1	1	1/3	1/3	1/3	1	1	0/1	0/1
1	1	2	2	2	1/2	1/2	2	2
1	1	2	2	2	1	1	1	0
1	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2
1	1	1	1	1	1	0/1	0/1	0/1
1	1	0/1	0/2	0/2	0/3	0/3	0/3	0
1	1/2	1/2	1/2	1/2	1/3	1/3	1/3	0

wijsdecreet XIX). In september 2011 volgden de tweedejaarsleerlingen van de tweede graad, en vanaf september 2014 zullen ook leerlingen in de derde graad bso lessen Frans of Engels moeten krijgen. Bovendien was de Vlaamse Gemeenschap daarnaast de enige deelnemende regio waar het vreemdetalenonderwijs niet verplicht was voor alle eerste- en

tweedejaarsleerlingen in het secundair onderwijs (ISCED 2). Voor leerlingen uit het beroepsvoorbereidend leerjaar was het tot het schooljaar 2010-2011 immers niet decretaal verplicht om een vreemde taal te leren. Sinds het schooljaar 2011-2012 is het Frans wel een verplicht vak geworden voor deze leerlingen (zie onderwijsdecreet XIX).

Figuur 7: Aantal uren per week voor de 1e en 2e vreemde taal in het getoetste jaar

Figuur 7 geeft het gemiddeld aantal uren weer dat wekelijks wordt besteed aan vreemde talen bij de leerlingen die deelnamen aan het onderzoek. Over de deelnemende landen en regio's heen, en ook in de Vlaamse Gemeenschap, bedraagt dit gemiddeld 2 à 3 uren per taal per week. Ook gaat er meer tijd naar het onderwijzen van de eerste vreemde taal dan naar de tweede vreemde taal. Uitschieters zijn leerlingen in de Duitstalige Gemeenschap en de Maltese leerlingen die wekelijks meer dan 4 uur onderwijs genieten in hun eerste vreemde taal (respectievelijk het Frans en het Engels). Merk hierbij op dat er, in tegenstelling tot de meeste andere deelnemende landen, op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap geen reglementering is omtrent het aantal uren vreemde talen (en het aantal uren van andere vakken) dat leerlingen moeten krijgen. Scholen kunnen wel opteren om hier rond richtlijnen van een onderwijskoepel te volgen.

3 Over de taaltoetsen

ESLC peilde naar de lees-, luister- en schrijfvaardigheid van de leerlingen. Elke leerling legde in de eigen school toetsen af voor twee van deze drie vaardigheden. Het toeval bepaalde voor elke leerling of deze een lees- en een luistertoets aflegde, een lees- en een schrijftoets, of een luister- en een schrijftoets. Daarnaast vulden de betrokken leerlingen, leerkrachten en directies ook een achtergrondvragenlijst in. Voor de laatste twee groepen gebeurde dit via het internet. Zo peilde het onderzoek ondermeer naar demografische

en sociaal-economische variabelen, naar meningen en attitudes en naar taalbeleid en didactiek.

De ontwikkeling van de lees-, luister- en schrijftoetsen werd aan experts uit de SurveyLang-instellingen toevertrouwd. Over de talen heen ontwikkelden zij toetsen die gebaseerd zijn op het Europees Referentiekader (ERK). Door deze koppeling aan het ERK kunnen de toetsresultaten vergeleken worden tussen talen. Merk op dat de toetsen dus in eerste instantie niet zijn afgestemd op de curricula van de deelnemende landen.

3.1. Over het Europees Referentiekader

De taaltoetsen van het Europees Vreemdetalenonderzoek hebben als basis het Europees Referentiekader voor talen (ERK). Dit kader is door de Raad van Europa ontworpen en omvat drie globale niveaus van taalvaardigheid. Figuur 8 biedt een overzicht van deze niveaus: de basisgebruiker (niveau A), de onafhankelijke gebruiker (niveau B) en de vaardige gebruiker (niveau C). Elk van deze niveaus wordt

verder opgesplitst in twee deelniveaus. Zo wordt de taalvaardigheid dan weergegeven in zes categorieën gaande van A1 (de laagste taalvaardigheid) tot C2 (de hoogste taalvaardigheid).

SurveyLang ontwikkelde toetsen op niveau A1, A2, B1 en B2. Naar verwachting zou immers slechts een klein percentage van de deelnemende leerlingen de niveaus C1 of C2 behalen.

Figuur 8: De taalvaardigheidsniveaus zoals deze worden omschreven in het ERK²

Basisgebruiker	
A1	Kan vertrouwde dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen, gericht op de bevrediging van concrete behoeften, begrijpen en gebruiken. Kan zichzelf aan anderen voorstellen en kan vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar hij/zij woont, wie hij/zij kent en dingen die hij/zij bezit. Kan op een simpele wijze reageren, aangenomen dat de andere persoon langzaam en duidelijk praat en bereid is om te helpen.
A2	Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk). Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van directe behoeften beschrijven.
Onafhankelijke gebruiker	
B1	Kan de belangrijkste punten begrijpen uit duidelijke standaardteksten over vertrouwde zaken die regelmatig voorkomen op het werk, op school en in de vrije tijd. Kan zich redden in de meeste situaties die kunnen optreden tijdens reizen in gebieden waar de taal wordt gesproken. Kan een eenvoudige lopende tekst produceren over onderwerpen die vertrouwd of die van persoonlijk belang zijn. Kan een beschrijving geven van ervaringen en gebeurtenissen, dromen, verwachtingen en ambities en kan kort redenen en verklaringen geven voor meningen en plannen.
B2	Kan de hoofdgedachte van een ingewikkelde tekst begrijpen, zowel over concrete als over abstracte onderwerpen, met inbegrip van technische besprekingen in het eigen vakgebied. Kan zo vloeiend en spontaan reageren dat een normale uitwisseling met moedertaalsprekers mogelijk is zonder dat dit voor een van de partijen inspanning met zich meebrengt. Kan duidelijke, gedetailleerde tekst produceren over een breed scala van onderwerpen; kan een standpunt over een actuele kwestie uiteenzetten en daarbij ingaan op de voor- en nadelen van diverse opties.
Vaardige gebruiker	
C1	Kan een uitgebreid scala van veeleisende, lange teksten begrijpen en de impliciete betekenis herkennen. Kan zichzelf vloeiend en spontaan uitdrukken zonder daarvoor aantoonbaar naar uitdrukkingen te moeten zoeken. Kan flexibel en effectief met taal omgaan ten behoeve van sociale, academische en beroepsmatige doeleinden. Kan een duidelijke, goed gestructureerde en gedetailleerde tekst over complexe onderwerpen produceren en daarbij gebruikmaken van organisatorische structuren en verbindingswoorden.
C2	Kan vrijwel alles wat hij of zij hoort of leest gemakkelijk begrijpen. Kan informatie die afkomstig is uit verschillende gesproken en geschreven bronnen samenvatten, argumenten reconstrueren en hiervan samenhangend verslag doen. Kan zichzelf spontaan, vloeiend en precies uitdrukken en kan hierbij fijne nuances in betekenis, zelfs in complexere situaties, onderscheiden.

² Deze tabel werd overgenomen uit het ERK zoals dit uit het Engels werd vertaald door de Nederlandse Taalunie. U vindt de integrale Nederlandstalige publicatie terug via de website <http://taalunieversum.org>

3.2. Ontwikkeling van de taaltoetsen

Een cruciale stap in het onderzoek was het ontwikkelen van toetsen in vijf verschillende talen. Ze moesten op een betrouwbare manier gekoppeld zijn aan het ERK en – mede daardoor – optimaal vergelijkbaar zijn met elkaar. Om dit doel te bereiken stelden de SurveyLang partners een toetsmatrijs op die rekening hield met twee dimensies van taal: de sociale dimensie van taal in gebruik en de cognitieve dimensie van taal als een groeiende waaier van vaardigheden en kennis. Binnen deze dimensies en voor elk ERK-niveau definieerden experts de bekwaamheden die een leerling zou moeten hebben om het betrokken ERK-niveau te halen. Vervolgens bundelden ze deze bekwaamheden onder bepaalde taaltaken die de blauwdruk vormden voor de eigenlijke toetsen.³

Voor elke taaltaak selecteerden de SurveyLang partners vervolgens een ruim aantal corresponderende toetsitems. Daarvoor deden ze deels een beroep op de verzameling taaltoetsen die ze zelf al succesvol gebruikten binnen hun expertisecentrum. Andere toetsitems werden specifiek voor ESLC ontwikkeld. Van elk geselecteerd toetsitem werden vijf versies gemaakt: één in elke toetstaal. De items werden vertaald en voorzien van de nodige culturele aanpassingen, terwijl men bewaakte dat hun moeilijkheidsgraad vergelijkbaar bleef doorheen de talen. De items waren over de talen heen dus sterk vergelijkbaar maar niet identiek.

De kwaliteit van de gekozen toetsitems werd nog verder onderzocht in drie stadia: de eerste experimenten, de pilootstudie en het vooronderzoek. Uiteindelijk bleef één derde van het toetsmateriaal over voor gebruik tijdens het hoofdonderzoek. De resterende items vertoonden de beste psychometrische kenmerken en kregen van de verschillende betrokkenen de meest positieve beoordelingen.

³ Voorbeelden van de taaltaken die de SurveyLang partners vooropstelden zijn (1) voor luisteren op niveau A1 en A2 “de situatie of de hoofdgedachte in een eenvoudige dialoog identificeren”, (2) voor lezen op niveau B1 “informatie, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven of e-mails begrijpen” en (3) voor schrijven op niveau B2 “een persuasieve tekst schrijven”.

De items werden vervolgens gebundeld in toetsen. Er bestonden drie overlappende toetsniveaus: A1-A2, A2-B1 of B1-B2. Deze toetsniveaus kwamen er opdat de leerlingen een toets konden afleggen die al in zekere mate afgestemd was op hun niveau, om demotivatie of faalangst bij de toetsafname zoveel mogelijk te vermijden. Elk deelnemend land zorgde ervoor dat er voor elke leerling ruim vóór de toetsafname bepaald was welk toetsniveau hij of zij zou krijgen. SurveyLang bood hiervoor twee mogelijkheden aan. Ofwel beoordeelden de betrokken taal-leerkrachten 12 eenvoudige *can-do statements* over de taalvaardigheid van de deelnemende leerlingen uit hun school. Op basis van de antwoorden op deze *can-do statements* kregen de leerlingen vervolgens een toetsniveau toegewezen. Ofwel legden de leerlingen enkele maanden voor het onderzoek een korte meerkeuzetoets af. De Vlaamse Gemeenschap koos voor de eerste mogelijkheid. Figuur 9 bevat de gebruikte *can-do statements* die betrekking hebben op luistervaardigheid. Voor lees- en schrijfvaardigheid waren de *can-do statements* gelijkaardig.

Figuur 9: Voorbeelden van de gebruikte *can-do statements* voor luistervaardigheid

Niveau	Uitspraak
A1	De leerling kan vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen als men langzaam en duidelijk spreekt.
A2	De leerling kan begrijpen wat een gesprekspartner zegt als deze duidelijk, traag en eenvoudig spreekt.
B1	De leerling kan de hoofdlijnen volgen van radio- of tv-programma's over vertrouwde onderwerpen, op voorwaarde dat men niet te snel spreekt.
B2	De leerling kan lange, complexe gesprekken of uiteenzettingen begrijpen als het onderwerp vrij vertrouwd is.

De deelnemende landen en regio's konden de toetsen naar eigen keuze op papier of aan de computer

aanbieden (zie Figuur 10). De schrijftoetsen werden doorheen Europa echter overal afgenomen op papieren toetsboekjes om te vermijden dat eventuele moeilijkheden met het gebruik van het toetsenbord de resultaten zouden vertekenen. In de Vlaamse Gemeenschap werden de lees- en luistertoetsen voor

de leerlingen afgenomen aan de computer om de papierberg te beperken en om een snelle verwerking te kunnen garanderen⁴.

⁴ Mogelijke effecten van de keuze voor een afname op papier of aan de computer werden nog niet onderzocht.

Figuur 10: Toetsafnamemodus per land/regio in procenten

Deelnemende landen/regio's	Afname aan de computer	Afname op papier
Bulgarije	0	100
Duitstalige Gemeenschap	0	100
Estland	19	81
Frankrijk	0	100
Franse Gemeenschap	98,2	1,8
Griekenland	0	100
Kroatië	20,5	79,5
Malta	0	100
Nederland	100	0
Polen	0	100
Portugal	100	0
Slovenië	0	100
Spanje	0	100
Vlaamse Gemeenschap	97,6	2,4
Zweden	28,4	71,6

3.3. Illustratie van de ERK-niveaus en de taaltoetsen

3.3.1. Schrijven

Het hoofdonderzoek maakte gebruik van acht verschillende schrijftaken, namelijk twee schrijftaken per getoetst ERK-niveau (A1, A2, B1 en B2). Leerlingen die op het toetsniveau A1-A2 geplaatst waren, beantwoordden drie schrijftaken (twee op niveau A1 en één op niveau A2 of omgekeerd). Leerlingen op niveau A2-B1 en B1-B2 kregen twee schrijftaken aangeboden (één op elk ERK-niveau binnen hun toetsniveau).

Figuren 11 en 13 geven een voorbeeld van een schrijftaak, respectievelijk op niveau A1 en B1. Om hun vergelijkbaarheid over de talen heen te illustreren, zijn zowel de versies voor het Frans als het Engels opgenomen. In Figuren 12 en 14 worden twee voorbeeldantwoorden weergegeven. Het eerste voorbeeldantwoord per taal behaalt volgens de experts het beoogde ERK-niveau. In het tweede voorbeeldantwoord per taal wordt het vereiste ERK-niveau nog niet behaald.

Figuur 11: Voorbeeldschrijftaak op niveau A1 voor Frans en Engels

Schrijftaak op niveau A1: Vakantiefoto	
	
FR - Photo de vacances	EN - Holiday photo
Tu es en vacances. Tu envoies un email à un ami avec cette photo de tes vacances.	You are on holiday. Send an email to an English friend with this photo of your holiday.
Tu utilises la photo pour parler de :	Tell your friend about:
<ul style="list-style-type: none"> • l'hôtel • le temps • les activités 	<ul style="list-style-type: none"> • the hotel • the weather • what the people are doing
Tu écris 20–30 mots.	Write 20–30 words.

Figuur 12: Voorbeeldantwoord bij voorbeeldschrijftaak op niveau A1 voor Frans en Engels

Voorbeeldantwoord bij schrijftaak op niveau A1: Vakantiefoto	
A1 behaald (FR)	A1 behaald (EN)
<p>"Bounjour Anna.</p> <p>Ça va ? Je suis en vacances avec ma famille. C'est très bien ici ! L'hôtel est supèr, le mange est bon, ... ! Le temps ici est genial. Tous les jours, il fait du soleil. Je trouve des amis, est nous nageons dans la mer où nous jouons au foot, volleyball, ... !</p> <p>À prochaine samedi. Jeanne"</p>	<p>"Hi! I living in Hotel Bellevue and this is nice, We have swimming pool and a nice resturant. The weather is very good, its sunny and very hot. And the people play vollyball and they are nice.</p> <p>Good bye!"</p>
Pre-A1 (FR)	Pre-A1 (EN)
<p>"Ça-va Mathilde ?</p> <p>J'aime la Hotel Bellevue parceque est très belle, les activités sont joer footbol et voleibol, est très bonne.</p> <p>Salut Mathilde !"</p>	<p>They play voleyball. The namn of the hotel is Bellee-vue. Have a greates tree.</p>

Figuur 13: Voorbeeldschrijftaak op niveau B1 voor Frans en Engels

Schrijftaak op niveau B1: Favoriet familielid	
FR – Membre de la famille préféré	EN – Favourite family member
Voici un extrait d'un message que tu as reçu de ta correspondante française.	This is part of an email you receive from an English pen friend:
<i>Dans ton prochain mail, parle-moi d'un membre de ta famille que tu aimes vraiment beaucoup. Qu'est-ce que vous faites ensemble ? Pourquoi est-ce que vous vous entendez bien tous les deux ?</i>	<i>In your next email, tell me about someone in your family that you like a lot. What sorts of things do you do together? Why do you get on well with each other?</i>
Tu écris un email à ta correspondante française et tu réponds à ses questions.	Write an email to your friend, answering your friend's questions.
Tu écris 80–100 mots.	Write 80–100 words.

Figuur 14: Voorbeeldantwoord bij voorbeeldschrijftaak op niveau B1 voor Frans en Engels

Voorbeeldantwoord bij schrijftaak op niveau B1: Favoriet familielid	
BI behaald (FR)	BI behaald (EN)
<i>Le membre de ma famille qui j'aime beaucoup c'est mon père. Il est sociable, un vraiment ami, amusant et sympathique. Ensemble, nous jouons au football, volleyball... Nous allons au théâtre, au cinéma et nous allons vu le SLBenfica, au stadium. Il est du FCPorto et je suis du SLBenfica, et quand existe un Porto-Benfica, nous allons au stadium. Psychologiquement, nous sommes passives, amustants et intelligent. Nous nous entendons très bien parce que, simplement, nous sommes père et fills."</i>	<i>Hallo, My family is great and I love it, but I love my mother the most. We always going shoping together, or do some funny different stuff. I love when we watching a scary movie. We making so much popcoen and laughing all the time. My mother is always with me, that is why I love her so much. She is the strongest person in the world. It is so funny with her. We love singing and my father goes crazy. In the winter we always go skiing and that is one of the best things in the year. I love my family, but my mother is at the top, she is the best.</i>
Nog op A2 (FR)	Nog op A2 (EN)
<i>Je suis Beata Schmidt, j'ai 16 ans, le membre de ma famille que j'aime très beacoup est ma cousine Magda. Je l'aime beacoup parce-que je et elle nos entendons très bien, parce-que elle m'aime et je l'aime. Nous aime étudié groupé et nous sortons a promener. En fin nous aime beacoup entre nous. Il y a 19 ans et elle etude anesthesie en ovida, en la université. Fin, j'aime ma cousine"</i>	<i>Dear John, Thanks for your email. In my family I like a lot Marie. It's my sister. I have 3 sisters but I'm going to talk you about Sophie. Sometimes we go shopping together and we kocht a lot of clothes. Marie is very friendly. We talk a lot together about our personnal life: about boys friends, school.. It's funny. Last week I wend in her flat in Brussel. She's a student in chemistery, The day we went shopping for find a dress for her. We finded it and she's very beautiful. See you soon Isabelle</i>

De beoordeling van de schrijftoetsen was gebaseerd op twee criteria: het communicatieve doel en de taal.

- Voor het communicatieve doel werden de volgende maatstaven gehanteerd: Hoe volledig beantwoordt de leerling de vraag inhoudelijk? Is de stijl aangepast aan het doel en de geadresseerde?
- Voor de taal werden zowel de woordenschat als de grammatica, de taalstructuren en de tekstcohesie beoordeeld.

3.3.2. Lezen

ESLC maakte gebruik van acht verschillende leestaken. Een leestaak bestond uit een tekstfragment, losse zinnen of losse woorden, gevolgd door een reeks vragen. Het antwoordformaat varieerde: er waren meerkeuzevragen met drie opties, opdrachten waarbij de leerlingen de passende afbeelding of een passend stukje tekst moesten aanvinken, en opdrachten waarbij de leerlingen een gatentekst moesten aanvullen door de ontbrekende zin naar de juiste plaats te slepen. Ter illustratie staat in Figuur 15 een voorbeeldopgave voor Frans lezen op niveau A1.

Figuur 15: Voorbeeldleestaak op niveau A1 voor Frans

Tu lis ce message dans la rue.

Pour les 4 questions suivantes, réponds A, B ou C.

Léon a disparu. C'est mon petit chat. Il est blanc avec des pattes noires. Il est petit et très mignon. Il a des yeux marron. Il porte un collier gris. Il va souvent sur les toits des maisons de notre quartier entre la boulangerie St Vincent et la rue de la victoire. Il est parti lundi et nous sommes déjà jeudi. C'est long pour un petit chat !

Si vous le trouvez dans votre jardin ou sous votre voiture, merci de me téléphoner rapidement. Attention, Léon n'aime pas quand on le porte et il ne boit pas de lait. Merci de votre aide !

Sophie Martel

06 45 89 75 45

Réponses

<p>1 De quelle couleur est Léon ?</p> <p>A Blanc et gris</p> <p>B Marron et gris</p> <p>C Noir et blanc</p>	<p>1</p> <p>☐</p>
<p>2 Où Léon aime se promener ?</p> <p>A Dans les jardins.</p> <p>B Sous les voitures.</p> <p>C Sur les maisons.</p>	<p>2</p> <p>☐</p>
<p>3 Léon a disparu depuis</p> <p>A un jour.</p> <p>B quelques jours.</p> <p>C une semaine.</p>	<p>3</p> <p>☐</p>
<p>4 J'ai trouvé Léon. Je dois</p> <p>A aller à la boulangerie.</p> <p>B donner du lait à Léon.</p> <p>C téléphoner à Sophie.</p>	<p>4</p> <p>☐</p>

3.3.3. Luisteren

ESLC maakte gebruik van vijf verschillende luistertaken. Bij de luistertoetsen werden de tekstfragmenten auditief aangeboden (zonder video-ondersteuning). De leerlingen beluisterden het geluidsfragment twee maal zonder de mogelijkheid om terug te spoelen of vooruit te spoelen. Ze kregen vooraf even tijd om de vragen door te nemen en mochten de vragen oplossen tijdens het luisteren. Nadien kregen ze nog enkele

minuten tijd om hun antwoorden na te kijken. Ook voor de luistertoetsen varieerde het antwoordformaat: er waren meerkeuzevragen met drie opties, juist/foutvragen en opdrachten waarbij de leerlingen de passende afbeelding of een passend stukje tekst moesten selecteren. Figuur 16 is een voorbeeld van een opgave voor Engels luisteren op niveau A2.

Figuur 16: Voorbeeldluistertaak op niveau A2 voor Engels

You will hear a boy and girl talking about what they did at the weekend with their friends. What did each friend do at the weekend?

For the next 5 questions, choose the answer (A–G). Use each letter once only.

People

- 10 Sue
- 11 Laura
- 12 Jamie
- 13 Charlie
- 14 Ricky

Answers

- 10
- 11
- 12
- 13
- 14

Activities

Andrew: Hi Cathy, how are you?

Cathy: Fine.

Andrew: What did you do on Saturday?

Cathy: Well, first, I met Sue. We went shopping in town together. We bought some jeans and some shoes. And, later, about seven o'clock, we met Laura.

Andrew: Didn't Laura go shopping with you?

Cathy: No – on Saturday afternoons she always goes to the gym. After that she waits for her boyfriend Jamie, who plays volleyball. We always see each other later. And what did you do yesterday? Did you go out on your mountain bike?

Andrew: No – actually my friend Charlie wanted to go to a disco, but when we got there, we found it closed on Sunday evening.

Cathy: So, what happened?

Andrew: Well, Charlie had some tickets to see a new band. I really enjoyed it - the music was great!

Cathy: And didn't Ricky go with you all?

Andrew: No, he went skiing in the mountains with his parents this weekend.

Cathy: Lucky thing!

De toetsprestaties op de lees- en luistertoetsen werden op een andere manier dan de schrijftoetsen gekoppeld aan het ERK. Om te bepalen welke toetsprestatie nodig was om een bepaald ERK-niveau te halen, werd aan experts gevraagd welke score op de reeks items bij een tekst volstond voor een leerling die net A1, A2, B1 of B2 behaalt. Dit beoordelingsproces gebeurde in functie van de moeilijkheidsgraad van de taak zoals die empirisch werd vastgesteld na de toetsafname.

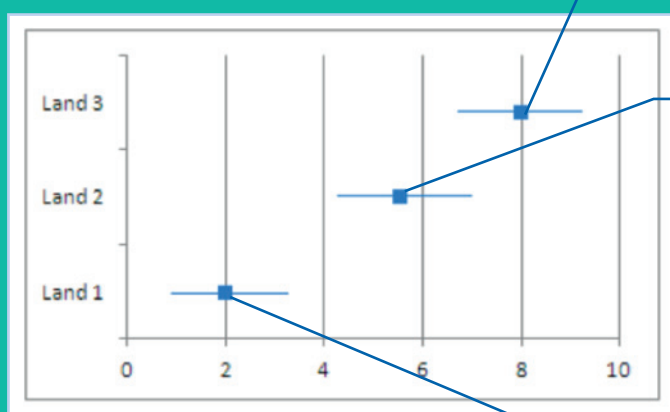
4 Resultaten

Aandachtspunten bij het lezen van de resultaten

Steekproef: Het is niet mogelijk om aan een onderzoek zoals ESLC alle leerlingen uit de onderzoekspopulatie te laten deelnemen. Daarom werden de ESLC-toetsen afgenomen bij een beperkte deelgroep van de onderzoekspopulatie. In Vlaanderen werd meerbepaald een steekproef getrokken uit de hele populatie van leerlingen die lessen Frans krijgen in het tweede jaar van de eerste graad secundair onderwijs, en een andere steekproef uit de hele populatie van leerlingen die lessen Engels krijgen in het tweede jaar van de tweede graad secundair onderwijs. De resultaten in deze steekproef vormen de basis voor uitspraken over de situatie in heel Vlaanderen.

Betrouwbaarheidsinterval: Doordat slechts een deel van de onderzoekspopulatie heeft deelgenomen aan ESLC, is het onmogelijk om er volledig zeker van te zijn dat de gemiddelde resultaten van ESLC precies overeenkomen met de resultaten die de hele onderzoekspopulatie zou behalen. Er is sprake van statistische onzekerheid. Om deze onzekerheid concreet weer te geven berekenen we rond elk gemiddelde een betrouwbaarheidsinterval. Deze betrouwbaarheidsintervallen geven het gebied aan van statistisch plausible waarden voor het gemiddelde van de onderzoekspopulatie. Ze kunnen dan ook gebruikt worden om na te gaan of de vastgestelde verschillen in gemiddelde prestaties tussen landen statistisch significant zijn. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Land 3 haalt een gemiddelde score van 8. De horizontale lijn geeft het betrouwbaarheidsinterval weer.

Het betrouwbaarheidsinterval van land 2 overlapt met dat van land 3. Het verschil tussen land 2 en land 3 is dus niet significant. We kunnen daarom niet besluiten dat land 3 het beter doet dan land 2.

Het betrouwbaarheidsinterval van land 1 overlapt niet met dat van land 2 of 3. Er is dus een significant verschil. We besluiten dat land 1 het minder goed doet dan land 2 en 3.

Statistische significantie: ESLC tracht ondermeer na te gaan in welke mate de resultaten van landen of van groepen leerlingen van elkaar verschillen. Wanneer we het gemiddelde resultaat voor, bijvoorbeeld, Frans lezen in Vlaanderen willen vergelijken met het gemiddelde resultaat voor Frans lezen in Griekenland, is het belangrijk om na te gaan of we met voldoende zekerheid kunnen besluiten dat de resultaten van de volledige onderzoekspopulaties daadwerkelijk van elkaar zouden verschillen. Een verschil tussen de gemiddelde resultaten van twee groepen is pas statistisch significant als de betrouwbaarheidsintervallen niet overlappen. Wanneer de betrouwbaarheidsintervallen wel overlappen, kunnen we een verschil niet (statistisch) significant noemen en mogen we dus niet aannemen dat er een verschil bestaat (of, in dit voorbeeld, dat de Vlaamse jongeren gemiddeld beter of minder goed presteren dan de Griekse). De bovenstaande figuur geeft een fictief voorbeeld.

4.1. De taaltoetsen: Vlaamse Gemeenschap binnen Europa

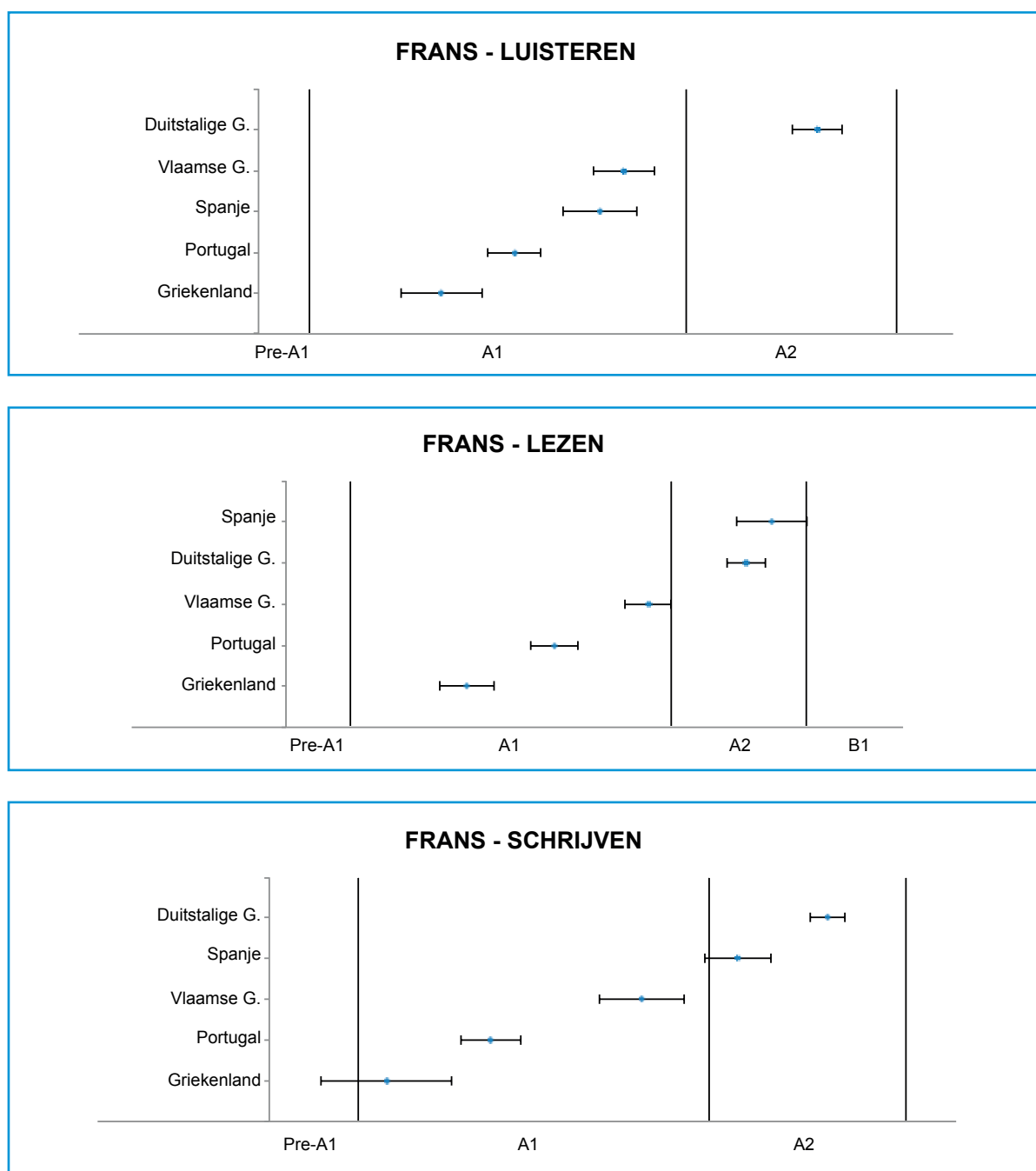
4.1.1. Gemiddelde toetsprestaties

- **Frans**

Figuur 17 geeft de gemiddelde toetsresultaten voor het Frans weer voor de drie getoetste vaardigheden. Voor luisteren toont de figuur aan dat enkel leerlingen uit de Duitstalige Gemeenschap gemiddeld hoger scoorden dan de Vlaamse leerlingen. Het Spaanse

resultaat voor luisteren verschilt niet significant van dat van Vlaanderen. Op de lees- en schrijftoetsen Frans deden leerlingen uit Spanje en uit de Duitstalige Gemeenschap het gemiddeld significant beter dan de Vlaamse jongeren. De Portugese en Griekse leerlingen deden het voor elke vaardigheid beduidend minder goed dan de Vlaamse deelnemers.

Figuur 17: Gemiddelde resultaten voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Met het oog op de interpretatie van de resultaten in Figuur 17 moet opgemerkt worden dat er voor het Frans slechts vijf deelnemende landen of regio's waren aan ESLC (waaronder twee Belgische gemeenschappen). Als alle landen van de Europese Unie hadden deelgenomen, dan had men een meer representatief beeld verkregen van de beheersing van het Frans als vreemde taal door Europese leerlingen. Het Frans wordt bijvoorbeeld ook in Italië en Duitsland onderwezen als eerste of tweede vreemde taal. Ook is het belangrijk om bij Figuur 17 rekening te houden met het feit dat de getoetste leerlingen uit ons land voor het Frans doorgaans gemiddeld twee jaar jonger waren dan de leerlingen uit de drie andere deelnemende landen. Merk hierbij echter wel op dat de Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap de enige regio's zijn die het Frans als eerste vreemde taal aanbieden.

Het verschil in prestaties tussen de Vlaamse en Duitstalige leerlingen is op zich geen verrassing. Zo krijgen leerlingen in de Duitstalige Gemeenschap gemiddeld zeven jaar eerder lessen Frans dan de leerlingen in de Vlaamse Gemeenschap. Ze komen namelijk in contact met het Frans vanaf de start van het kleuteronderwijs, terwijl Vlaamse leerlingen pas Frans leren vanaf het vijfde leerjaar. Bovendien gaven de leerlingen die deelnamen voor het Frans in de Duitstalige Gemeenschap gemiddeld een hogere contactfrequentie met hun toetstaal aan dan de leerlingen die deelnamen voor het Engels. Leerlingen in de Duitstalige Gemeenschap blijken in hun dagelijkse

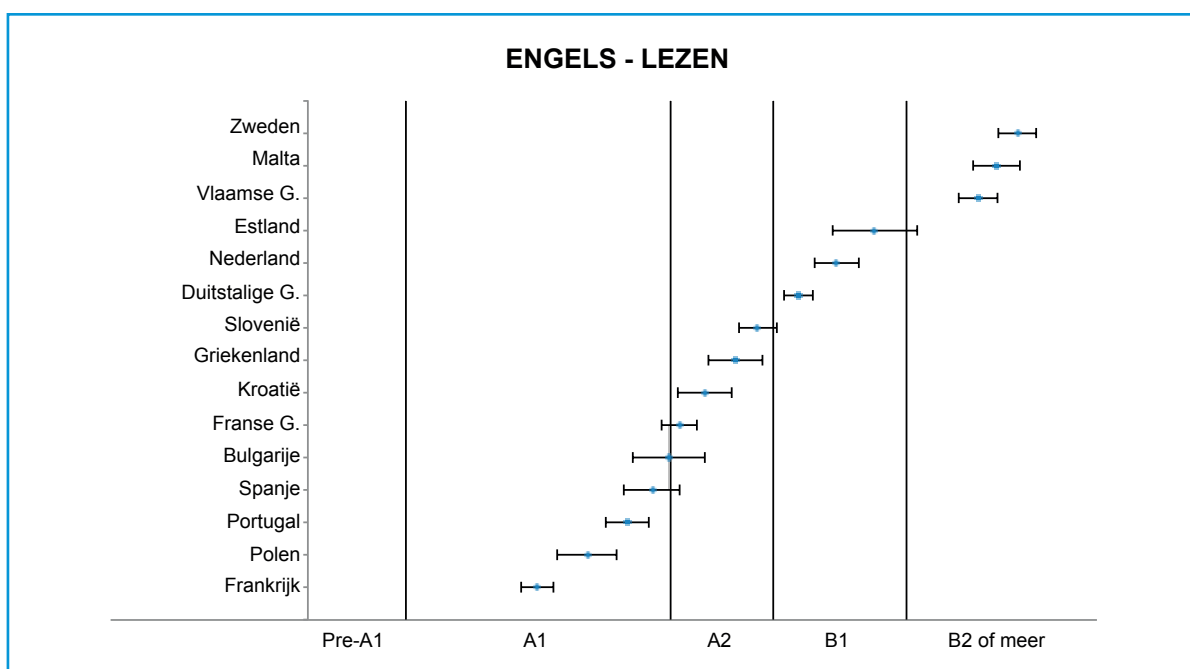
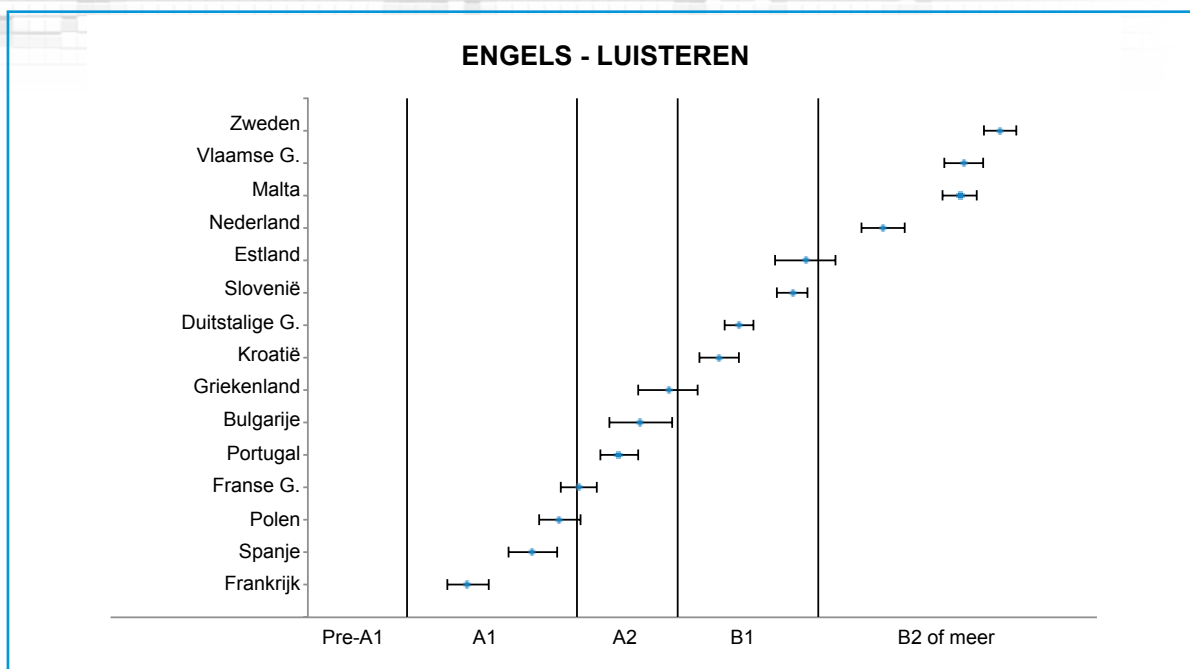
leefwereld dus vaker in contact te komen met het Frans dan met het Engels. Voor Vlaanderen blijkt het tegendeel uit de vragenlijsten. De leerlingen die deelnamen voor het Engels rapporteerden een frequenter dagelijks contact met hun toetstaal dan de leerlingen die deelnamen voor het Frans.

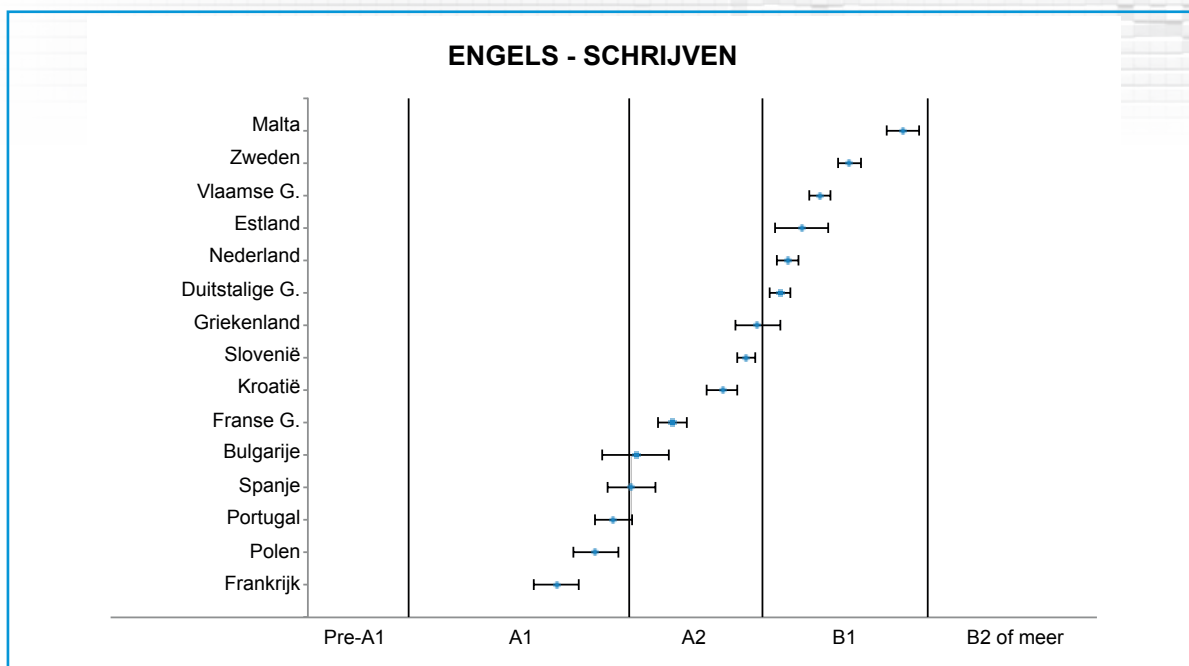
• Engels

Figuur 18 geeft de gemiddelde toetsprestaties weer voor de drie getoetste vaardigheden voor het Engels. Deze taal werd getoetst in vijftien landen en regio's bij leerlingen waarvan de leeftijd varieerde tussen 14 en 16 jaar. Uit deze figuur blijkt dat geen enkel land het significant beter doet dan de Vlaamse Gemeenschap als het gaat over luister- en leesvaardigheid. De Vlaamse Gemeenschap staat op een gedeelde eerste plaats met Zweden en Malta. Voor schrijven deden enkel de Maltese en de Zweedse jongeren het beter dan de Vlaamse jongeren. Merk hierbij op dat het Engels in de Belgische gemeenschappen slechts de tweede vreemde taal is, terwijl dit in alle andere deelnemende landen de eerste vreemde taal is.

Er zijn telkens voor de verschillende vaardigheden heel wat landen die het minder goed doen dan de Vlaamse Gemeenschap. Voor lezen scoren al deze landen significant lager dan de Vlaamse Gemeenschap. Voor luisteren zijn de gemiddelde scores van Malta niet significant verschillend van de scores van de Vlaamse Gemeenschap en voor schrijven verschillen de scores van Estland niet significant van de scores van de Vlaamse Gemeenschap.

Figuur 18: Gemiddelde resultaten voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

4.1.2. Percentages leerlingen per ERK-niveau

De toetsprestaties over verschillende landen kunnen ook vergeleken worden op basis van het percentage leerlingen dat een bepaald ERK-niveau haalt (zie 3.1. Over het Europees Referentiekader). In de volgende grafieken worden deze resultaten eerst weergegeven voor het Frans en voor het Engels afzonderlijk, daarna voor de eerste en tweede vreemde taal afzonderlijk en ten slotte voor alle getoetste talen samen.

Bij deze grafieken dienen een aantal belangrijke opmerkingen te worden gemaakt die nodig zijn om de resultaten in een juist kader te plaatsen.

- De ordening van de landen in de grafieken is gebaseerd op het principe dat een grotere proportie leerlingen op de laagste niveaus (Pre-A1 en A1) tot een lagere plaats leidt terwijl een grotere proportie op de hoogste niveaus (B1 en B2) tot een hogere plaats leidt. Er zijn ook andere manieren mogelijk om de landen te ordenen.

- De ordening van landen in deze grafieken levert niet noodzakelijk een betrouwbare rangschikking op. Er werd immers niet getoetst of de verschillen tussen de landen significant zijn.
- Leerlingen die niveau A1 niet halen, worden opgenomen in de categorie Pre-A1. Dit betekent echter niet dat zij geen enkele kennis van de toetstaal hebben.
- De categorie leerlingen die niveau B2 halen bevat eveneens leerlingen met niveau C1 of hoger. Het feit dat er geen toetsen op niveau C1 en C2 zijn afgenomen, impliceert niet dat er zich op deze niveaus geen leerlingen bevinden.
- De figuren met de resultaten per taal (voor het Frans of voor het Engels) vergelijken landen waarbij de weergegeven taal zowel de eerste als de tweede vreemde taal kan zijn. De weergaven van de resultaten voor de eerste vreemde taal enerzijds en voor de tweede vreemde taal anderzijds, vergelijken verschillende talen door elkaar.
- Alle grafieken geven resultaten weer van leerlingen van verschillende leeftijden uit verschillende leerjaren.

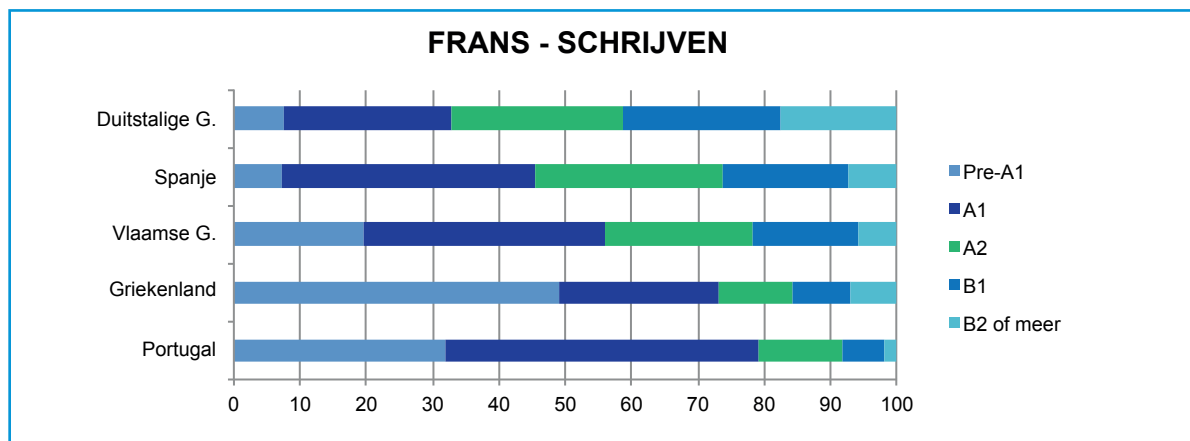
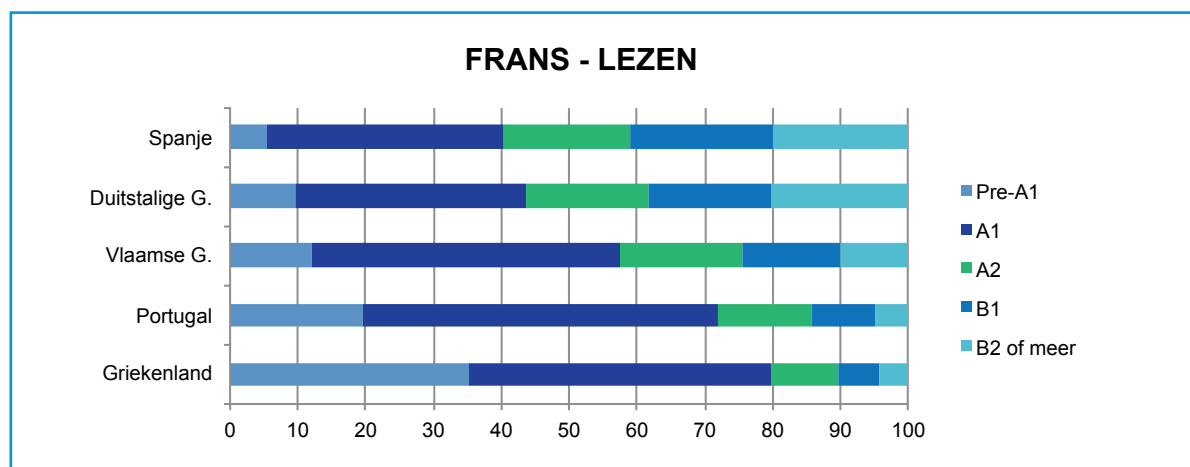
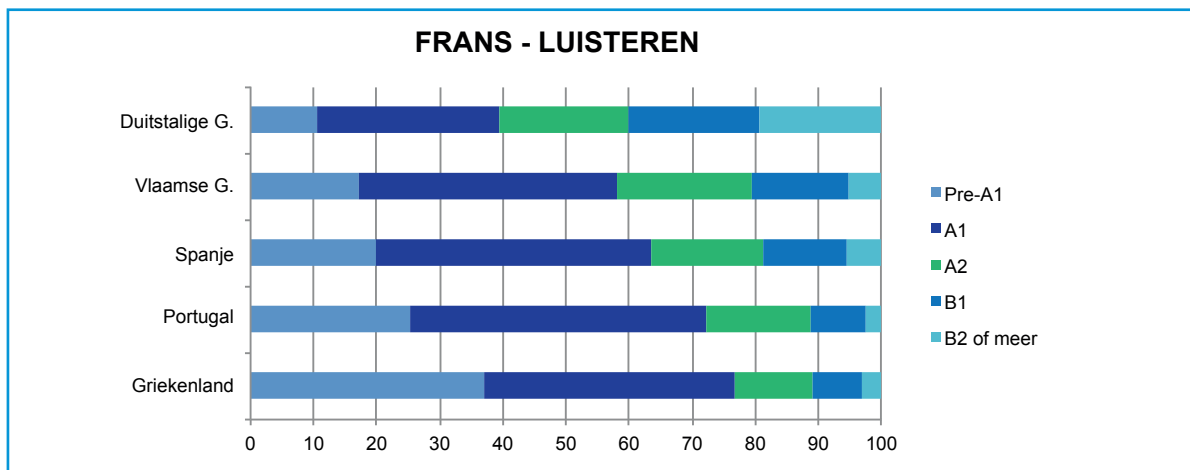
4.1.2.1. Percentage leerlingen per ERK-niveau voor Frans en Engels

- **Frans**

Figuur 19 geeft voor het Frans het percentage leerlingen weer per ERK-niveau per land of regio voor

luisteren, lezen en schrijven. Deze figuur staat toe om de resultaten van de leerlingen in de Vlaamse Gemeenschap op zich te beschouwen en om deze te vergelijken met de resultaten van de andere deelnemende landen.

Figuur 19: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Een grote groep van de Vlaamse tweedejaarsleerlingen bevindt zich voor luisteren (41%) en lezen (45%) op niveau A1. Respectievelijk 17% en 12% van de leerlingen behalen niveau A1 nog niet. Daartegenover staan 20% en 25% van de leerlingen die het erg goed doen met een lees- of luistervaardigheid op niveau B1 of hoger. Zo blijft 21% van de leerlingen over op niveau A2 voor luisteren, en 18% voor lezen.

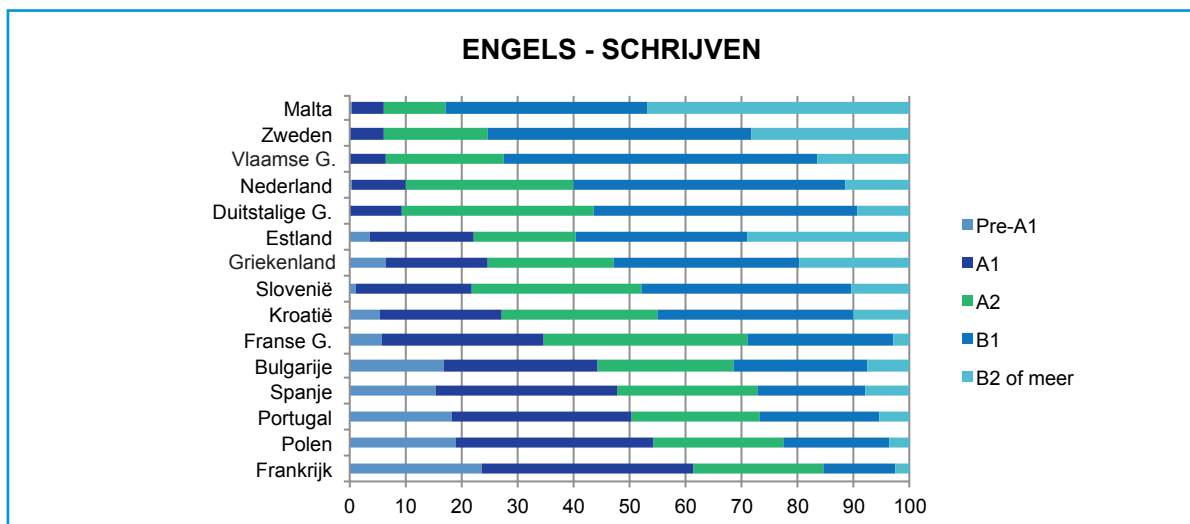
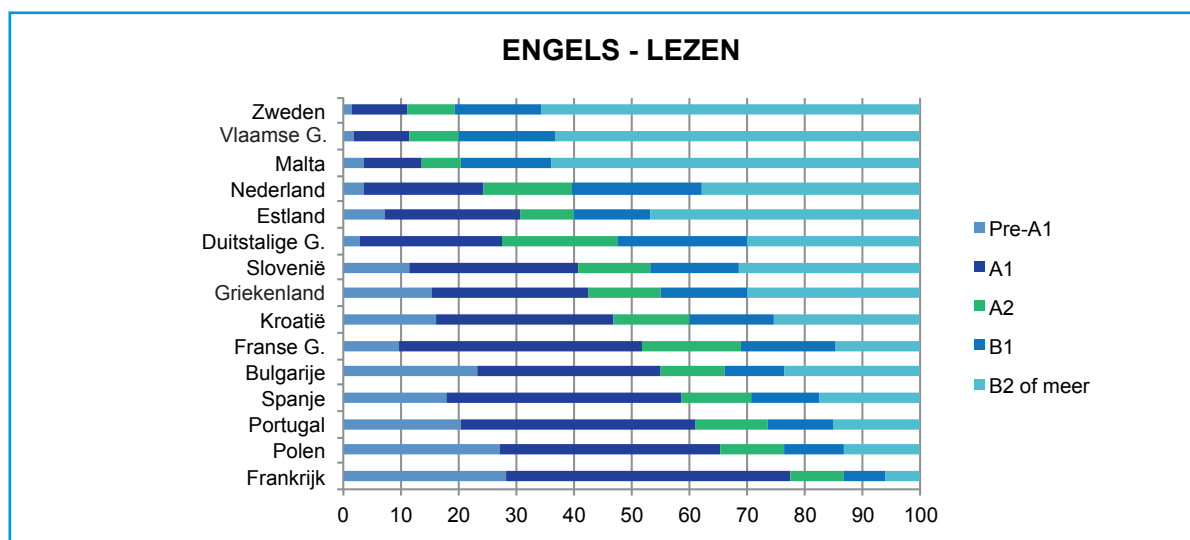
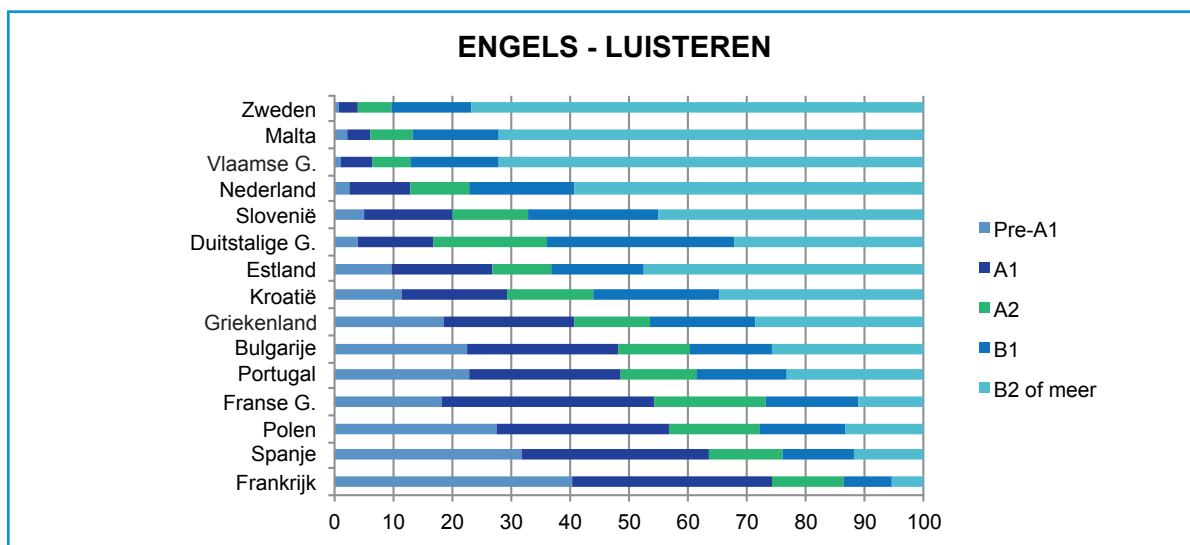
Voor schrijven bevindt iets meer dan één derde (36%) van de Vlaamse leerlingen zich op niveau A1. Ongeveer 22% van de leerlingen haalt een schrijfscore die overeenkomt met niveau A2. Precies 20% van de leerlingen schrijft nog niet op niveau A1 en komt dus terecht in de groep 'Pre-A1'. Ook voor deze vaardigheid behaalt een vrij grote groep leerlingen (22%) mooie resultaten met een schrijfvaardigheid op niveau B1 of hoger.

Net als bij de vergelijking op basis van de gemiddelde toetsprestatie, zitten de Vlaamse leerlingen volgens de rangschikking in Figuur 19 in de middenmoot voor het Frans, ondanks het feit dat zij samen met de leerlingen uit de Duitstalige Gemeenschap doorgaans twee jaar jonger waren dan de leerlingen uit de andere deelnemende landen. Daartegenover staat dat het Frans de eerste vreemde taal is voor de Belgische leerlingen, terwijl het voor Portugal, Spanje en Griekenland om de tweede vreemde taal gaat.

- Engels

Figuur 20 geeft voor het Engels het percentage leerlingen weer per ERK-niveau per land of regio voor luisteren, lezen en schrijven.

Figuur 20: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Met betrekking tot de resultaten van de Vlaamse leerlingen valt op dat de meerderheid van de Vlaamse leerlingen het erg goed doet voor het Engels. Maar liefst 72% van de leerlingen behaalt voor luisteren niveau B2 of hoger. Vijftien procent bevindt zich op niveau B1, gevolgd door 6% op niveau A2 en 5% op niveau A1. Slechts 1% van de leerlingen behaalt niveau A1 nog niet. De Vlaamse leerlingen tonen zich ook erg leesvaardig in het Engels. Het meest behaalde leesniveau is B2 (63%), op vrij grote afstand gevolgd door niveau B1 (17%). Twee procent van de leerlingen haalt niveau A1 nog niet. De overige 19% van de leerlingen is ongeveer gelijk verdeeld over niveau A1 en niveau A2 (respectievelijk 10 en 9%).

Met betrekking tot de schrijfvaardigheid van de Vlaamse leerlingen zijn de meest behaalde niveaus achtereenvolgens B1 (56%) en A2 (21%). Ongeveer 16% van de leerlingen behaalt niveau B2 of meer. De Vlaamse leerlingen scoren dus iets minder goed op de schrijftoetsen dan op de lees- en luistertoetsen. Met slechts 6% van de leerlingen in de groep A1 en minder dan 1% leerlingen in de groep pre-A1, zijn deze resultaten echter geenszins teleurstellend.

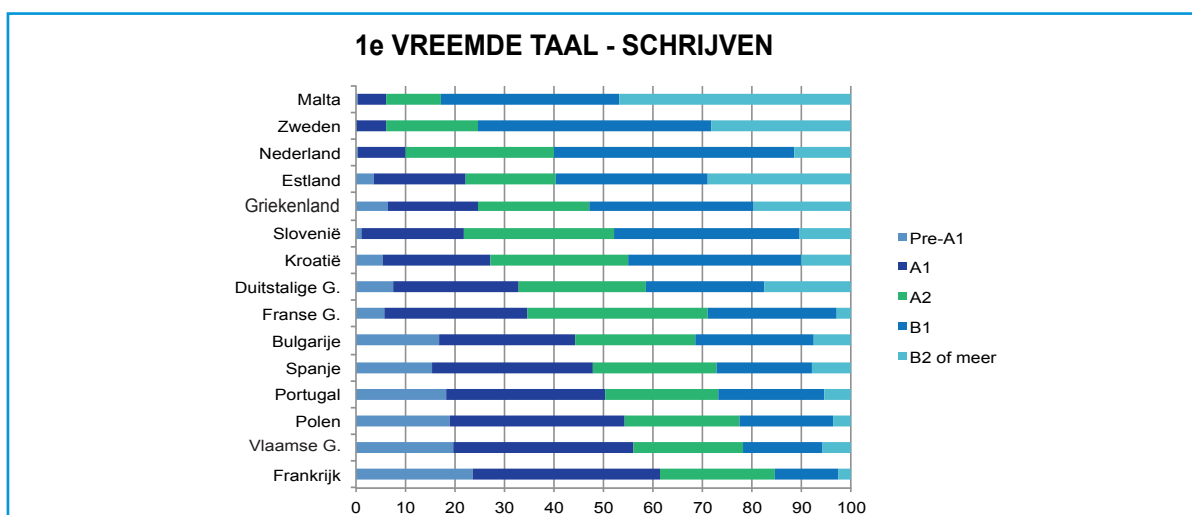
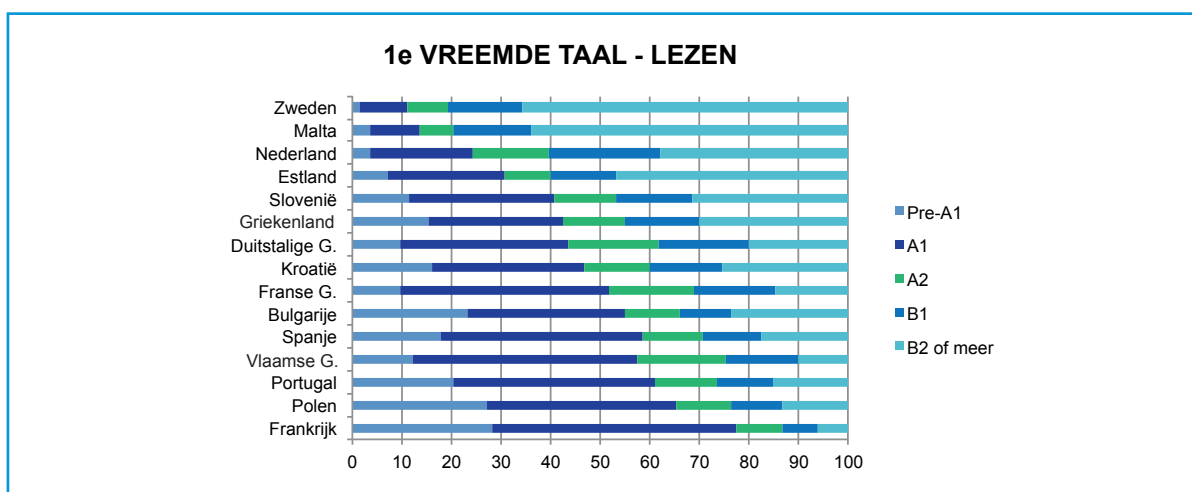
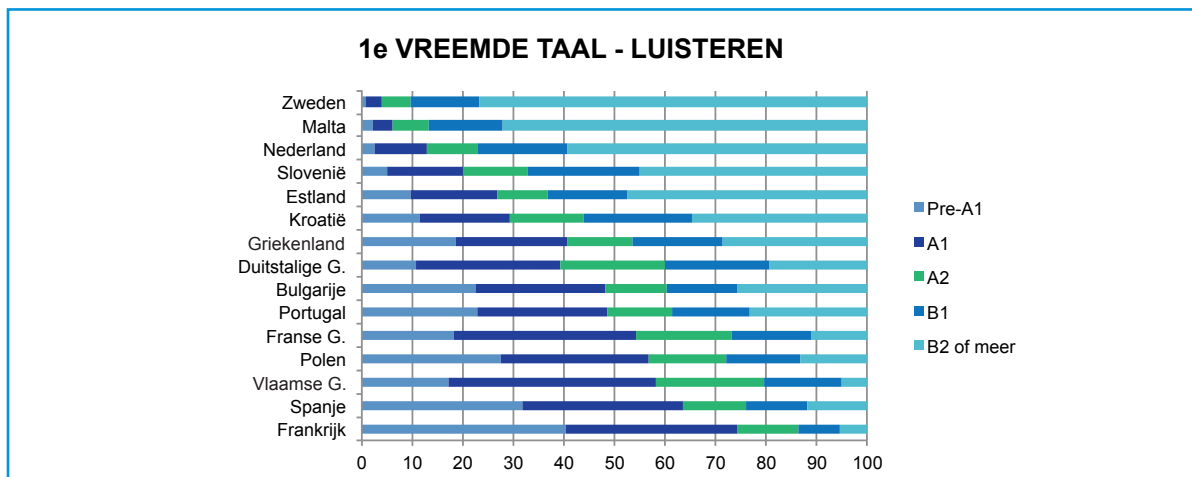
Wanneer de resultaten van de Vlaamse leerlingen vergeleken worden met die van de leerlingen uit de andere Europese landen, dan valt in Figuur 21 op dat de Vlaamse Gemeenschap voor zowel lezen, luisteren als schrijven telkens de top 3 haalt bij deze manier van rangschikken. Deze resultaten geven dus aan dat de Vlaamse leerlingen het ook in Europees perspectief zeer goed doen voor het Engels, hoewel zij samen met de leerlingen uit de andere Belgische gemeenschappen de enigen zijn voor wie het Engels niet de eerste vreemde taal is.

4.1.2.2. Percentage leerlingen per ERK-niveau voor de eerste en tweede vreemde taal

- **Eerste vreemde taal**

Figuur 21 geeft voor de eerste vreemde taal het percentage leerlingen weer per ERK-niveau per land of regio voor luisteren, lezen en schrijven.

Figuur 21: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor de 1^e vreemde taal luisteren, lezen en schrijven per land/regio

In vergelijking met de 15 overige landen en regio's doet de Vlaamse Gemeenschap het minder goed voor de beheersing van de eerst aangeleerde vreemde taal. Zowel voor luisteren (41%), lezen (45%) als schrijven (36%) behaalt de meerderheid van de Vlaamse leerlingen niveau A1 voor Frans (hun eerste vreemde taal). Hierbij moet wel worden benadrukt dat de grafiek voor de Vlaamse Gemeenschap en voor de Duitstalige Gemeenschap de resultaten voor het Frans weergeeft, terwijl in alle andere deel-

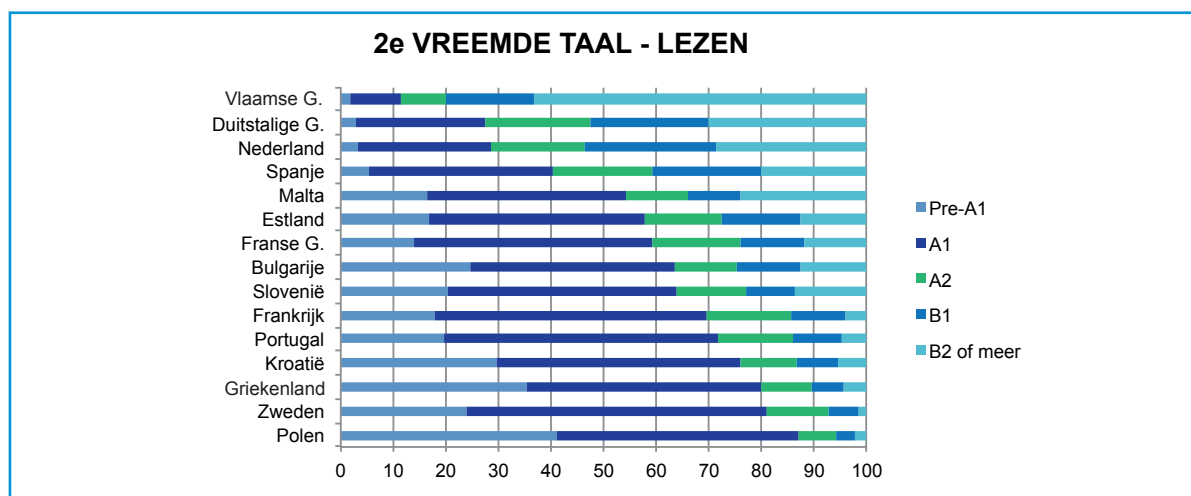
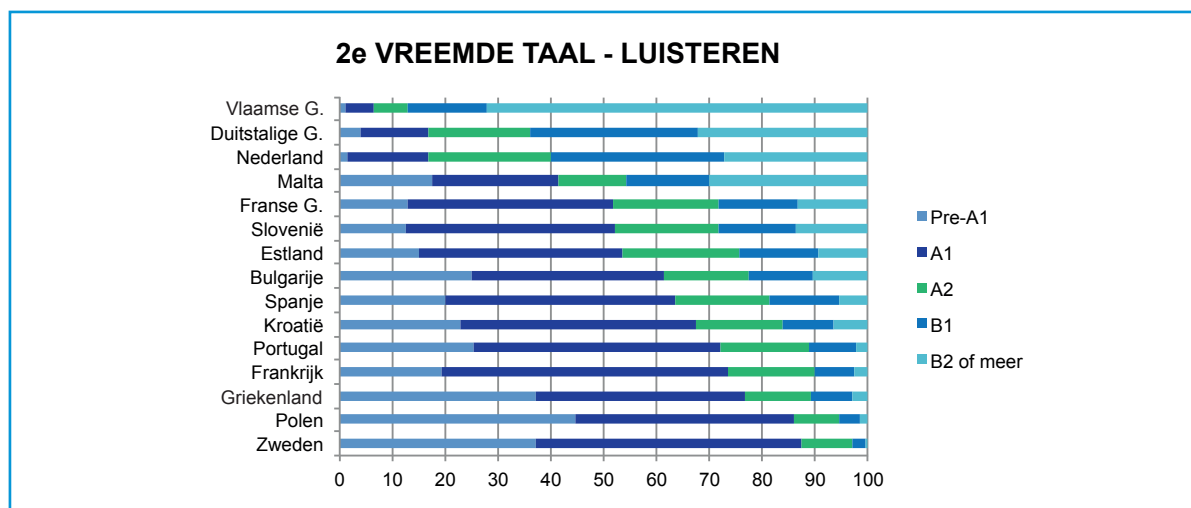
nemende gebieden de eerste vreemde taal het Engels is. De resultaten voor de eerste taal vergelijken bijgevolg de beheersing van het Frans in de Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap met die van het Engels in alle overige landen en regio's. Bovendien werden in de Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap doorgaans 13-jarigen getest tegenover 14- tot 16-jarigen in de andere regio's.

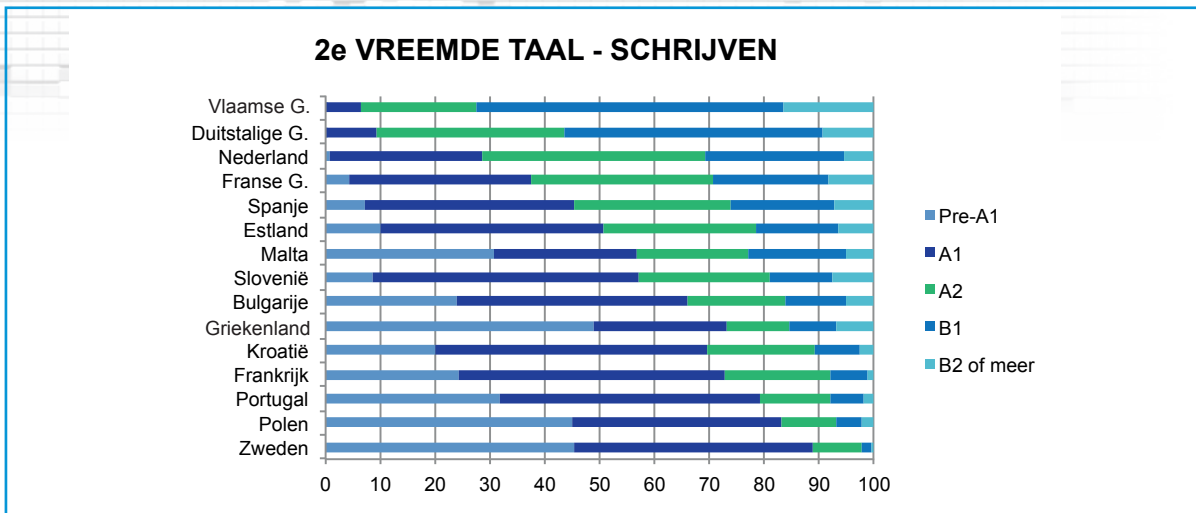
• Tweede vreemde taal

Figuur 22 geeft voor de tweede vreemde taal het percentage leerlingen weer per ERK-niveau per land

of regio voor luisteren, lezen en schrijven. Opnieuw worden vijftien landen en regio's vergeleken.

Figuur 22: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor de 2^e vreemde taal luisteren, lezen en schrijven per land/regio

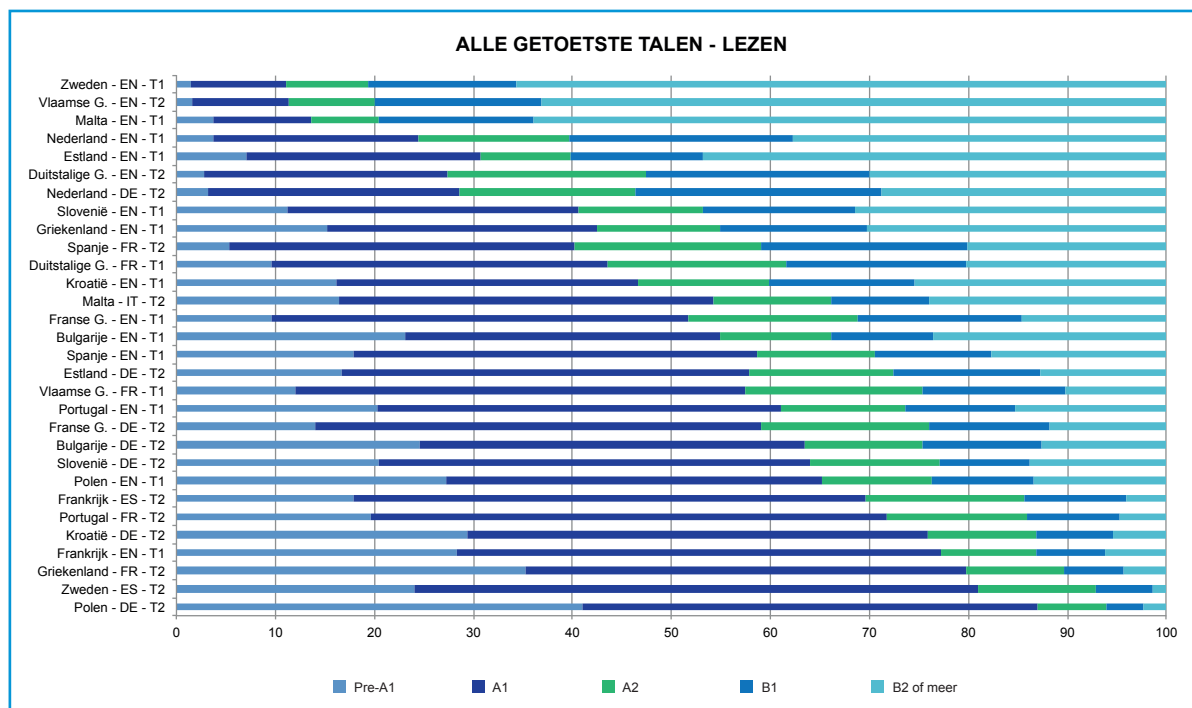
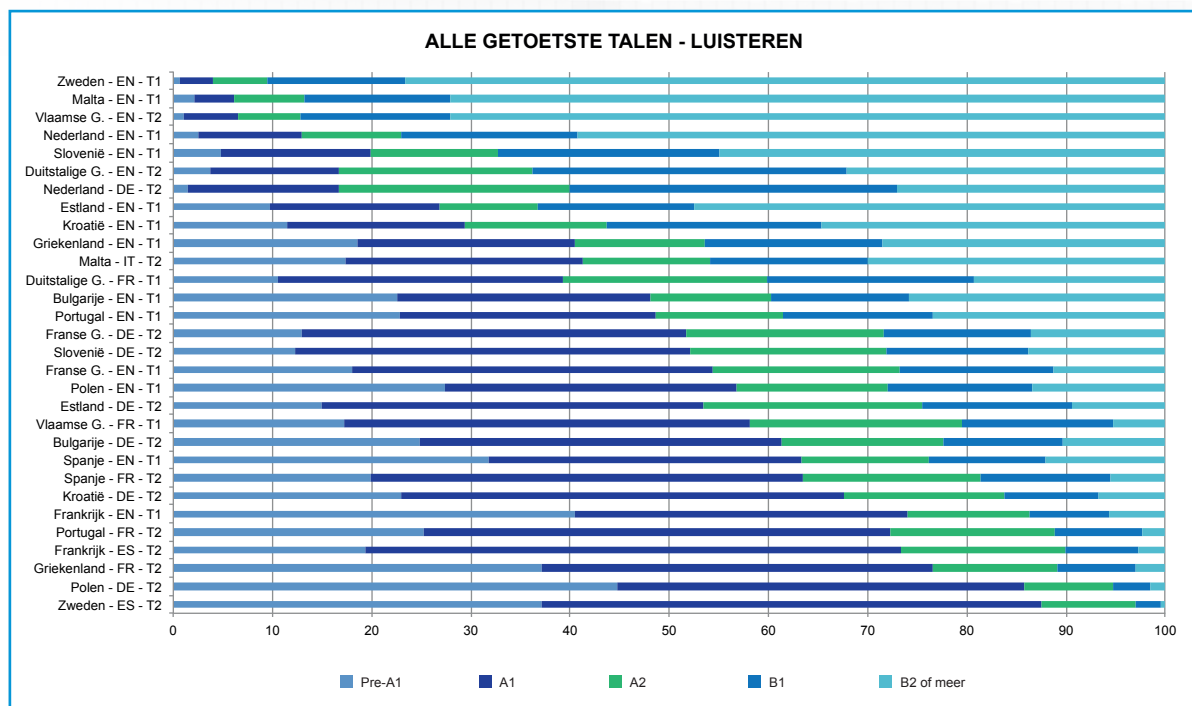

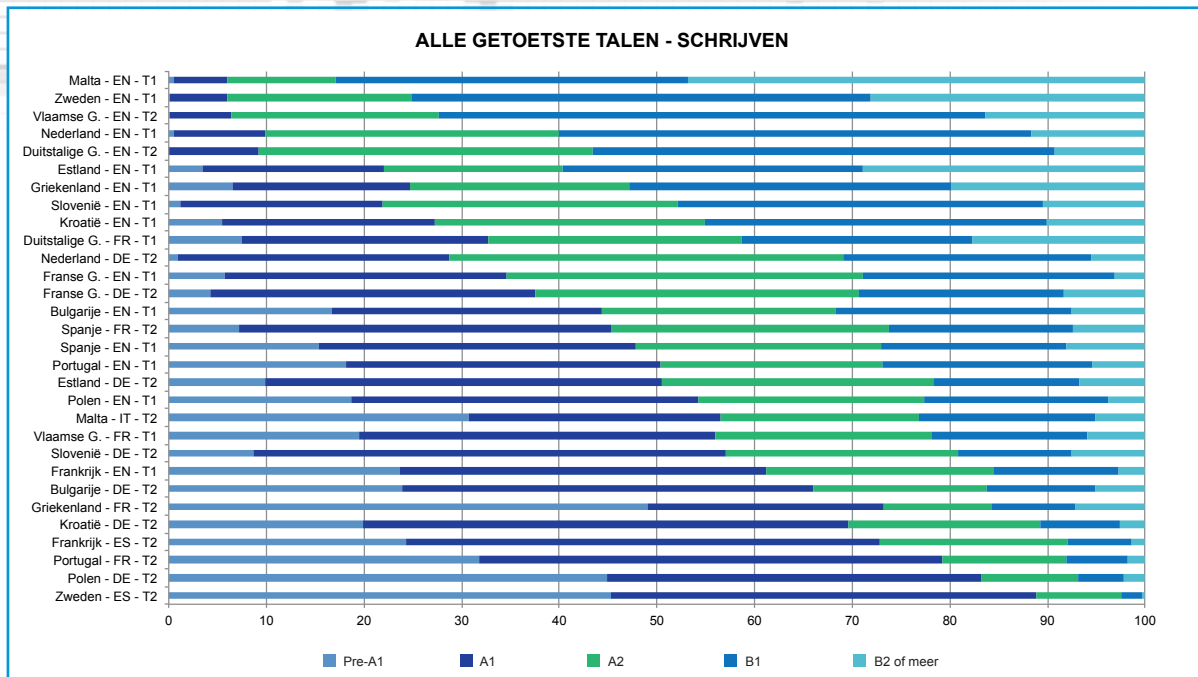
Uit Figuur 22 blijkt dat de Vlaamse Gemeenschap overtuigend koploper is wanneer de Vlaamse resultaten voor de tweede vreemde taal worden vergeleken met de resultaten van de andere landen voor de tweede vreemde taal. De overgrote meerderheid van de leerlingen behaalt niveau B2 voor luisteren (72%) en lezen (63%), en meer dan de helft van de leerlingen bevindt zich op niveau B1 voor schrijven (56%) voor Engels (hun tweede vreemde taal). Wel vergelijkt men hier de beheersing van het Engels door Vlaamse leerlingen met de beheersing van het Duits, het Spaans, het Frans en het Italiaans in de andere landen. Enkel in de Duitstalige Gemeenschap werd als tweede taal eveneens het Engels getoetst. In het geval van de tweede vreemde taal varieert de leeftijd van de leerlingen tussen de landen minder dan voor de eerste vreemde taal. Enkel Bulgarije valt uit de toon met 16-jarige deelnemers tegenover 14- en 15-jarigen in de andere landen.

4.1.2.3. Percentage leerlingen per ERK-niveau voor alle talen samen

In de Vlaamse Gemeenschap is de volgorde waarin het Frans en het Engels aan bod komen op school omgekeerd aan de volgorde waarin deze talen volgens de Vlaamse jongeren aanwezig zijn in hun dagelijkse leefwereld: het Frans is dan wel de eerste vreemde taal in de Vlaamse Gemeenschap, maar de jongeren komen buiten de school veel meer in contact met het Engels (zie 4.2. Enkele vaststellingen uit de achtergrondvragenlijsten). Daarom vergelijken we de resultaten voor het Frans ook eens met de resultaten van de tweede vreemde taal in andere landen en beschouwen we de resultaten van de Vlaamse Gemeenschap voor het Engels tegenover die van de andere eerste vreemde talen in andere landen. Figuur 23 geeft voor alle getoetste talen in alle landen die deelnamen aan ESLC het percentage leerlingen weer per ERK-niveau, zowel voor luisteren, lezen als schrijven.

Figuur 23: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor alle getoetste talen luisteren, lezen en schrijven per land/regio

In deze vergelijking scoren de Vlaamse leerlingen nog steeds erg goed voor het Engels ten opzichte van hun Europese leeftijdgenoten voor hun eerste vreemde taal (overal het Engels, behalve in de Duitstalige Gemeenschap). De Vlaamse leerlingen bevinden zich in de middenmoot voor het Frans ten opzichte van Europese 14- tot 16-jarigen voor hun tweede vreemde taal (namelijk het Spaans, het Duits of het Italiaans).

Merk ook op dat in alle landen de leerlingen beter scoren voor het Engels dan voor de andere getoetste taal. Uitzonderingen zijn Spanje, waar de leerlingen het voor lezen en schrijven iets beter deden voor het Frans dan voor het Engels, Frankrijk, waar de leerlingen voor lezen iets betere resultaten behaalden voor het Spaans dan voor het Engels, en de Franse Gemeenschap, waar de leerlingen voor luisteren net iets beter scoorden voor het Duits dan voor het Engels. Verder valt op dat een aantal landen voor alle vaardigheden hoog scoren met hun tweede vreemde taal. Het gaat om de Vlaamse en de Duitstalige Gemeenschap (voor het Engels) en Nederland (voor het Duits). Ook Malta (voor Italiaans luisteren en lezen), Spanje (voor Frans lezen en schrijven) en de Franse Gemeenschap (voor Duits luisteren en schrijven) belanden voor hun tweede taal in de betere helft met twee van de drie vaardigheden.

Volgens deze rangschikking scoren de Vlaamse leerlingen binnen België beter voor het Engels dan de leerlingen uit de Duitstalige en de Franse Gemeenschap. We moeten daarbij opmerken dat voor de leerlingen uit de Franse Gemeenschap het Engels in het onderzoek als hun eerste vreemde taal geldt, hoewel hen feitelijk als eerste vreemde taal het Nederlands onderwezen wordt. Opvallend is dat leerlingen uit de Duitstalige Gemeenschap ook iets beter scoren voor het Engels dan voor het Frans, hoewel het Engels hun tweede vreemde taal en het Frans hun eerste vreemde taal is. Het verschil in leeftijd tussen de deelnemende leerlingen voor de twee talen kan hier voor iets tussen zitten: net als in de Vlaamse Gemeenschap namen in de Duitstalige Gemeenschap voor het Engels leerlingen uit het tweede jaar van de tweede graad deel, terwijl voor het Frans leerlingen uit het tweede jaar van de eerste graad deelnamen. Tot slot kan nog worden gerapporteerd dat de leerlingen van de Franse Gemeenschap voor het Duits in de middenmoot scoren. Deze leerlingen uit het tweede jaar van de tweede graad doen het in deze rangschikking voor het Duits ook iets beter dan de Vlaamse leerlingen van het tweede jaar van de eerste graad voor het Frans voor luisteren en schrijven, maar niet voor lezen.

4.2. Enkele vaststellingen uit de achtergrondvragenlijsten

Aandachtspunten bij het lezen van paragraaf 4.2.

Gerapporteerde meningen: Dit hoofdstuk rapporteert over de opinie, attitudes en activiteiten van de leerlingen, leerkrachten en schoolhoofden. Het is belangrijk te onthouden dat de betrokkenen deze informatie steeds zelf rapporteerden in de vragenlijsten.

Vergelijking van informatie over het Frans en het Engels: Regelmatig is er in dit hoofdstuk sprake van meningen ten opzichte van het Engels tegenover meningen ten opzichte van het Frans. Het is belangrijk om er rekening mee te houden dat we rapporteren over de mening van twee verschillende steekproeven. Het gaat namelijk om de mening van de leerlingen of leerkrachten die deelnamen voor het Engels ten opzichte van het Engels, en om de mening van de leerlingen of leerkrachten die deelnamen voor het Frans ten opzichte van het Frans. Het is hierbij nodig om steeds te onthouden dat de betrokken leerlingen van elkaar verschillen wat betreft hun leerjaar en gemiddelde leeftijd. De betrokken leerkrachten geven dus ook les aan een ander doelpubliek.

De beheersing van vreemde talen staat niet los van de blootstelling aan vreemde talen buiten de schoolmuren. Hiernaar werd gepeild in de achtergrondvragenlijsten die waren opgenomen in het onderzoek. Hieronder rapporteren we enkele vaststellingen hieruit voor alle deelnemende landen en voor de Vlaamse Gemeenschap in het bijzonder.

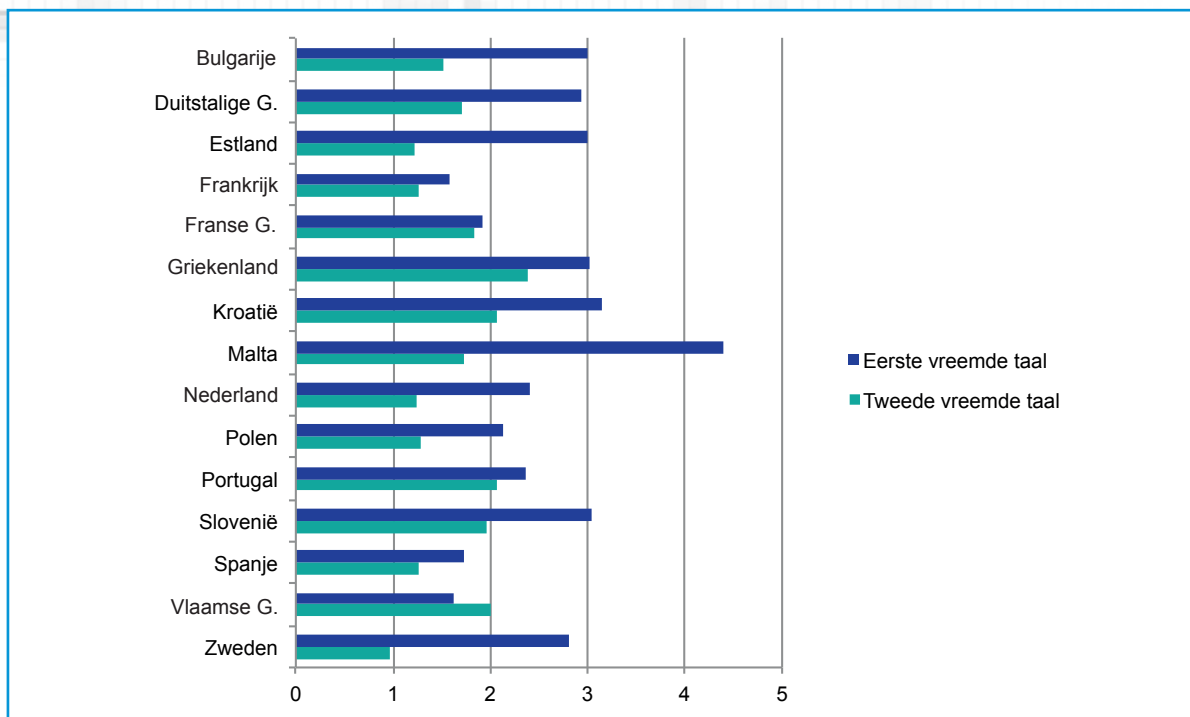
4.2.1. Vreemde talen in de leefwereld van de leerlingen en hun ouders

De Europese leerlingen rapporteren in hun dagelijkse leefwereld doorgaans meer in contact te komen met de eerste vreemde taal dan met de tweede vreemde taal, behalve in de Vlaamse Gemeenschap. In de Vlaamse Gemeenschap zeggen de leerlingen vaker in aanraking te komen met het Engels (de tweede vreemde taal) dan met het Frans (de eerste vreemde taal) (zie Figuur 24). Merk op dat in deze figuur voor de Vlaamse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap gerapporteerd wordt hoeveel leerlingen uit het

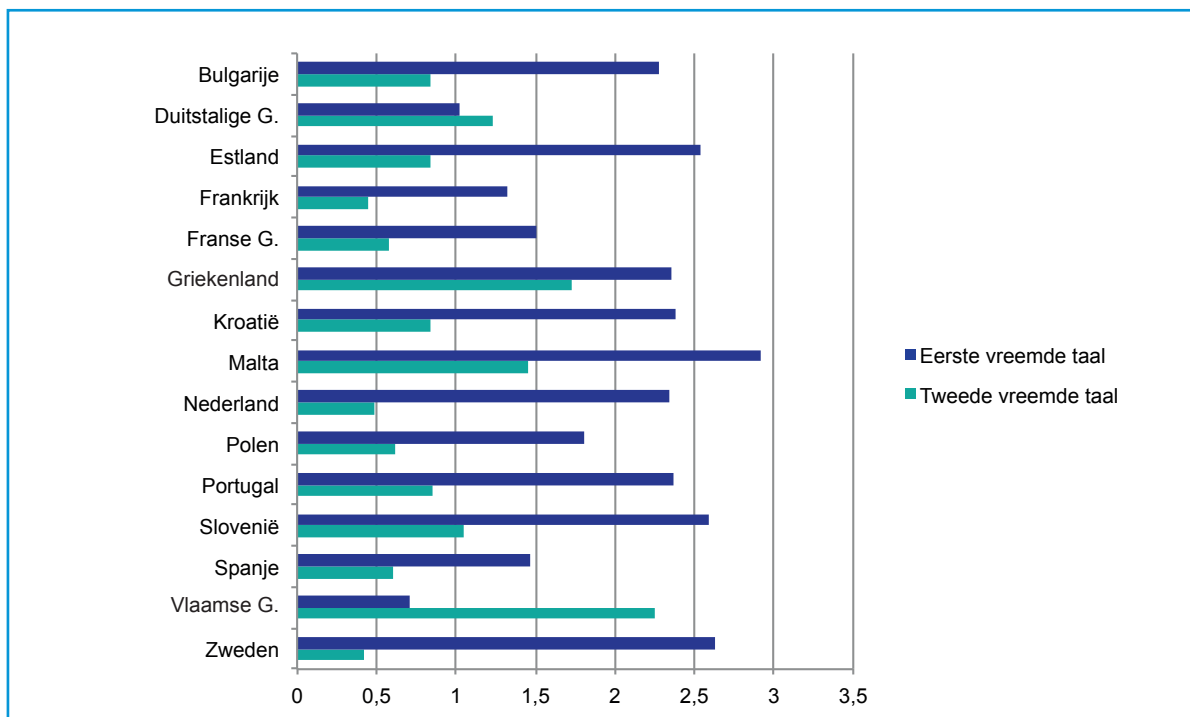
tweede jaar van de eerste graad secundair onderwijs in contact komen met het Frans en hoeveel leerlingen uit het tweede jaar van de tweede graad in contact komen met het Engels.

Samen met de Duitstalige Gemeenschap van België is de Vlaamse Gemeenschap eveneens de uitzondering op de regel voor wat betreft de blootstelling aan vreemde talen via media zoals films, televisie, muziek of computertoepassingen (zie Figuur 25). Vlaamse jongeren komen veel vaker in contact met deze media in het Engels dan in het Frans. Franstalige en Engelstalige films of televisieprogramma's worden in de Vlaamse Gemeenschap ondertiteld, waar veel andere landen kiezen voor dubben. In de Duitstalige Gemeenschap worden enkel de Engelstalige films en programma's gedubd en krijgen de Franstalige programma's en films ondertitels. Volgens de inschatting van de leerlingen beheersen hun ouders de eerste vreemde taal gemiddeld beter dan de tweede vreemde taal. Enkel in de Vlaamse Gemeenschap en Estland is het verschil in ingeschatte taalbeheersing tussen de twee talen erg klein.

Figuur 24: Contact met de 1^e en 2^e vreemde taal in dagelijkse leefwereld per land/regio

Figuur 25: Contact met de 1^e en 2^e vreemde taal in uren doorheen media zoals film, televisie, muziek of computertoepassingen per land/regio

4.2.2. De leerkracht als moedertaalspreker

Het aandeel (Franstalige) moedertaalsprekers onder de leerkrachten Frans (ongeveer 20%) is in de Vlaamse Gemeenschap beduidend hoger dan het aandeel (Engelstalige) moedertaalsprekers onder de leerkrachten Engels (minder dan 5%). Dit is in de Vlaamse Gemeenschap geen beleidseffect maar een gevolg van de Vlaamse context als deel van een meertalig land. De Vlaamse Gemeenschap zet met andere woorden niet sterker in op het aantrekken van Franstalige leerkrachten dan Engelstalige leerkrachten. Door de nabijheid van een Franstalige regio is het in de Vlaamse Gemeenschap eenvoudiger om Franstalige leerkrachten Frans te vinden dan Engelstalige leerkrachten Engels.

In verhouding tot de Europese gemiddelden telt de groep Vlaamse leerkrachten Frans ongeveer evenveel moedertaalsprekers van het Frans als in Spanje en Portugal (ongeveer 20%), meer dan Griekenland (ongeveer 10%) en beduidend minder dan in de Duitstalige Gemeenschap, waar meer dan 90% van de leerkrachten Frans het Frans als moedertaal heeft. Opvallende Europese vaststellingen voor het Engels zijn dat meer dan 50% van de Maltese leerkrachten Engels het Engels als moedertaal heeft en dat ongeveer 15% van de Griekse en Franse leerkrachten Engels het Engels als moedertaal heeft. In de overige deelnemende landen en regio's, inclusief de Vlaamse Gemeenschap, is dat gemiddeld ongeveer 5%. In de Franse Gemeenschap van België rapporteren iets meer dan 30% van de leerkrachten Duits ook Duits talig te zijn.

4.3. Verschillen tussen leerlingen

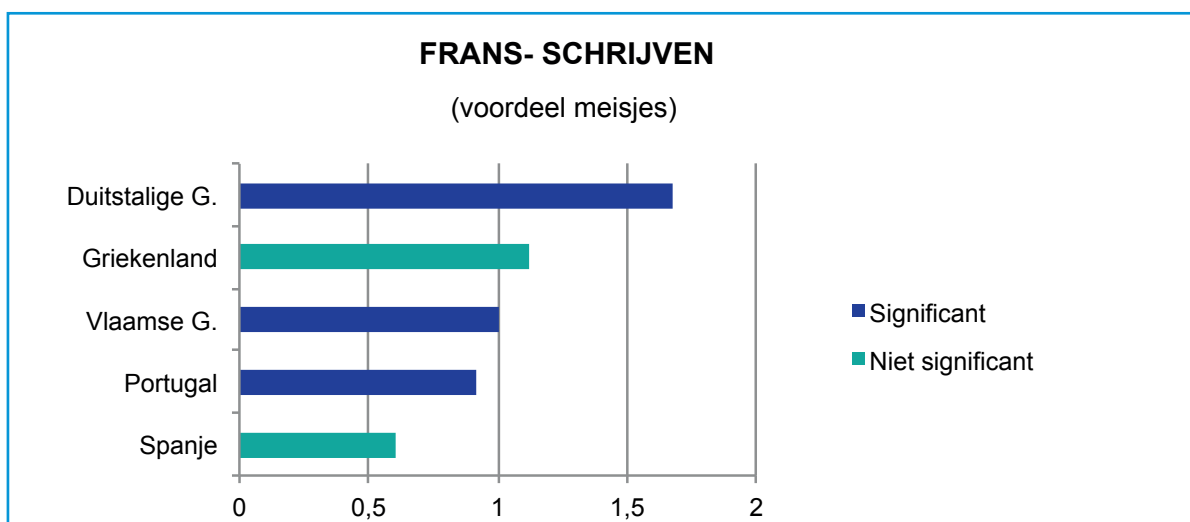
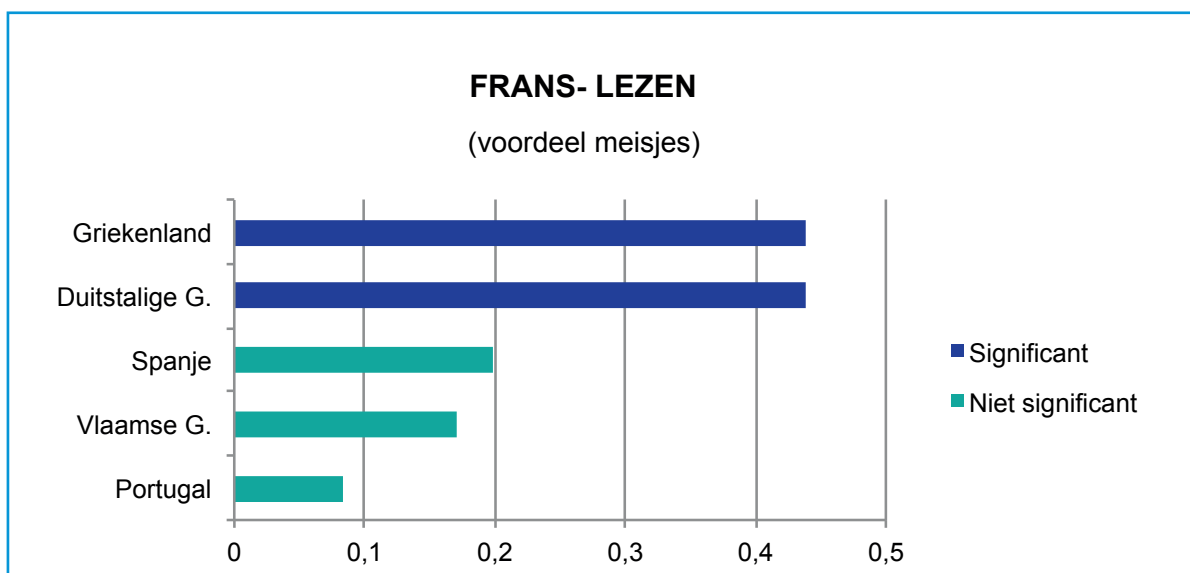
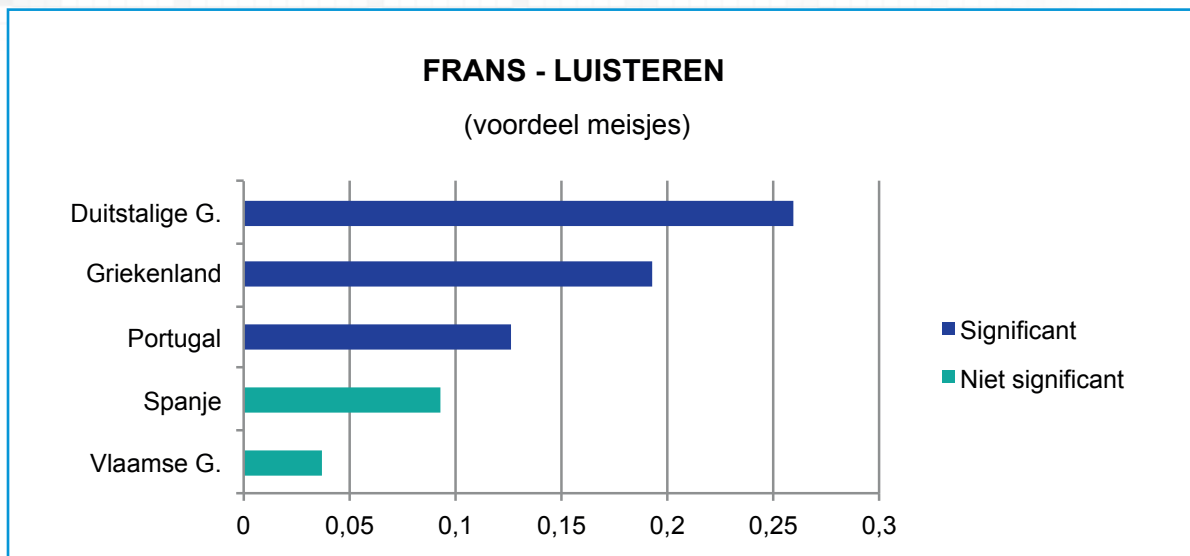
4.3.1. Verschillen tussen leerlingen op basis van geslacht

- **Frans**

Figuren 26 en 27 tonen voor het Frans en voor het Engels de verschillen in prestaties tussen jongens en meisjes voor luisteren, lezen en schrijven. Voor het Frans behalen meisjes in alle landen betere scores dan jongens. Dit verschil is echter niet steeds signi-

ficant. Enkel in de Duitstalige Gemeenschap bestaan statistisch significante verschillen voor de drie vaardigheden. In deze regio is het voordeel voor meisjes ook het grootst. De Griekse meisjes doen het significant beter voor lezen en luisteren, terwijl in Portugal het voordeel voor de meisjes significant is voor luisteren en schrijven. In de Vlaamse Gemeenschap hebben meisjes enkel voor schrijven een significant voordeel op de jongens.

Figuur 26: Verschillen tussen leerlingen op basis van geslacht voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

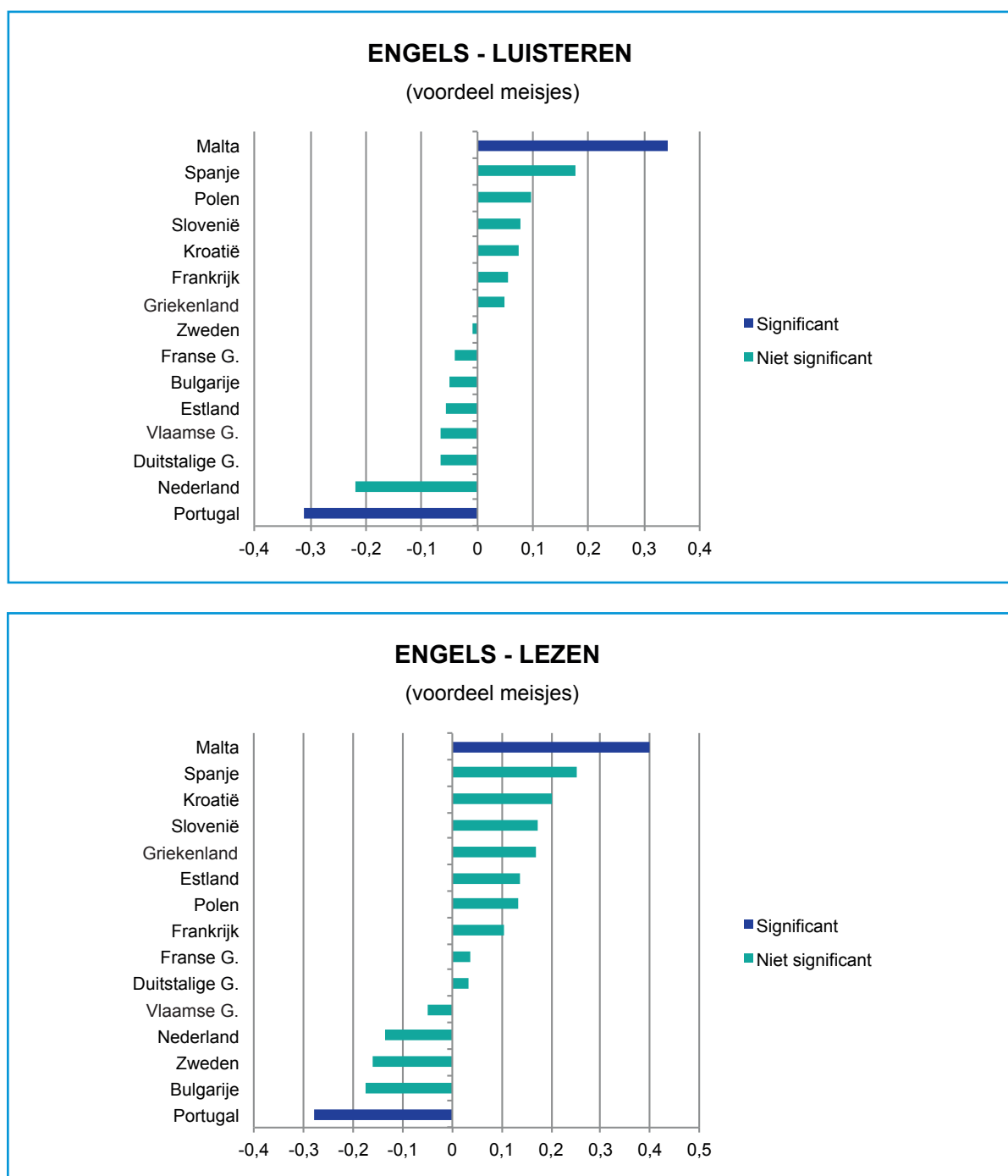

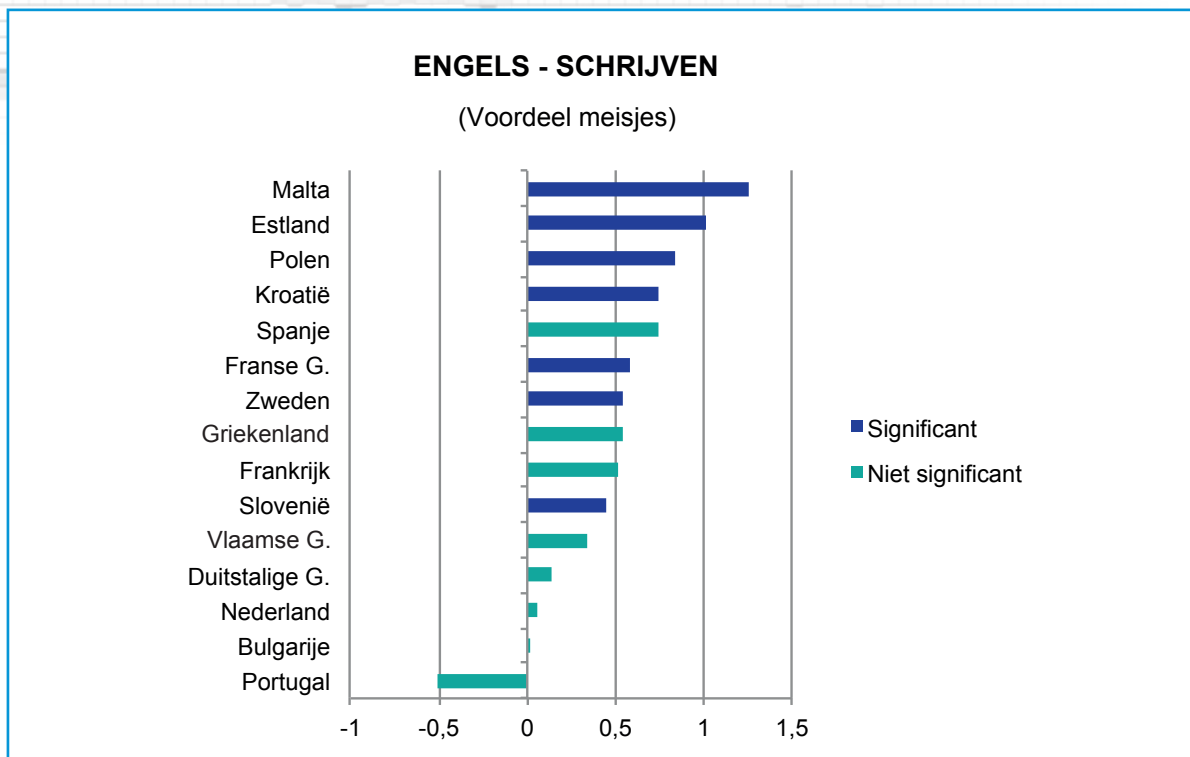
• Engels

De meest opvallende vaststelling betreft het Engels. Hier zijn er voor luisteren en lezen zo goed als geen significante verschillen tussen jongens en meisjes, behalve voor Malta en Portugal waar respectievelijk meisjes en jongens het opmerkelijk beter doen. Voor schrijven doen meisjes het over de landen heen glo-

baal gezien beter en dit is vooral het geval in Malta, Estland, Polen en Kroatië waar de verschillen ook significant zijn. Portugal vormt hier, weliswaar met een niet-significant verschil, de uitzondering met betere resultaten voor jongens. In de Vlaamse Gemeenschap zijn de verschillen tussen jongens en meisjes voor geen enkele vaardigheid significant.

Figuur 27: Verschillen tussen leerlingen op basis van geslacht voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

4.3.2. Verschillen tussen leerlingen op basis van migratiestatus

In de ESLC-achtergrondvragenlijsten werden een aantal vragen opgenomen die het mogelijk maken om de prestatieverschillen tussen leerlingen met een verschillende migratiestatus na te gaan. Er werd aan de leerlingen gevraagd of zij en hun ouders in het land van de toetsafname geboren waren. Op basis van deze vragen over de geboorteplaats deelt ESLC de leerlingen op in drie categorieën. De categorie autochtone leerlingen bevat leerlingen die in het land van de toetsafname geboren zijn en waarvan ook minstens één ouder in het land van de toetsafname geboren is. Leerlingen van de eerste generatie zijn leerlingen die in het buitenland geboren zijn en waarvan de ouders ook in het buitenland geboren zijn. Er werd geen rekening gehouden met hoe lang leerlingen reeds in het land van toetsafname wonen. Leerlingen van de tweede generatie zijn in het land van de toetsafname geboren, maar hebben ouders die in het buitenland geboren zijn.

Deze categorieën laten een aantal verkennende analyses toe. Zo geven Figuren 28 en 29 de verschillen in toetsprestaties weer tussen leerlingen op basis van hun migratiestatus voor het Frans en voor het Engels. Het is echter belangrijk om er rekening mee te houden dat bij deze analyses heel wat informatie buiten beschouwing wordt gelaten, zoals bijvoorbeeld de thuistaal, de socio-economische situatie van de leerlingen, en hoe lang de leerlingen al in België wonen. Deze elementen verklaren mogelijk de vastgestelde verschillen in toetsprestaties.

Aandachtspunten bij het lezen van paragrafen 4.3.2 en 4.3.3.

Significantie: Figuren 28 tot 31 geven weer hoe het gemiddelde resultaat van een bepaalde deelgroep zich verhoudt tot het gemiddelde resultaat van andere deelgroepen. Bij de interpretatie van deze figuren is voorzichtigheid geboden omdat de weergegeven verschillen niet altijd significant zijn. De tekst rapporteert over de significantie.

Andere factoren: Figuren 28 tot 31 geven verschillen weer in de ruwe resultaten, zonder rekening te houden met andere factoren. Het is mogelijk dat de vastgestelde verschillen verklaard kunnen worden door andere eigenschappen van de leerlingen, bijvoorbeeld hun thuistaal wanneer het gaat over verschillen op basis van migratiestatus.

Opname van landen of regio's: Figuren 28 tot 31 nemen enkel die landen of regio's op waar minstens 2,5% van de leerlingen afwijkt van de referentiecategorie. Met andere woorden: landen of regio's waar meer dan 97,5% van de leerlingen autochtoon is werden niet opgenomen in Figuren 28 en 29, en landen of regio's waar meer dan 97,5% de officiële taal spreekt werden niet opgenomen in Figuren 30 en 31.

Opname van groepen: Het gemiddelde resultaat van een deelgroep leerlingen werd slechts weergegeven wanneer deze deelgroep minimaal uit 10 leerlingen bestaat. Figuur 30 bevat voor Griekenland bijvoorbeeld geen informatie over de prestaties van leerlingen die thuis uitsluitend Frans spreken omdat deze groep uit minder dan 10 leerlingen bestaat.

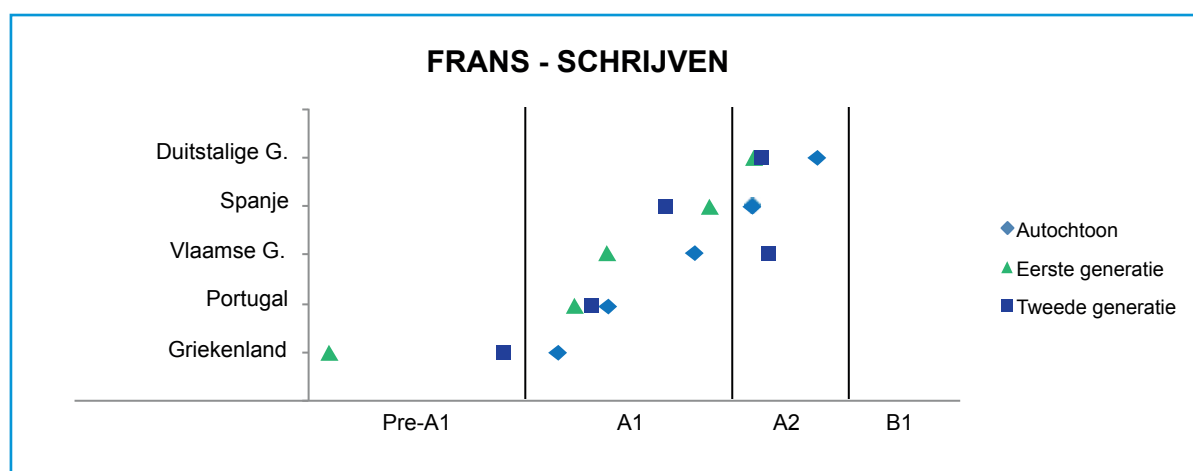
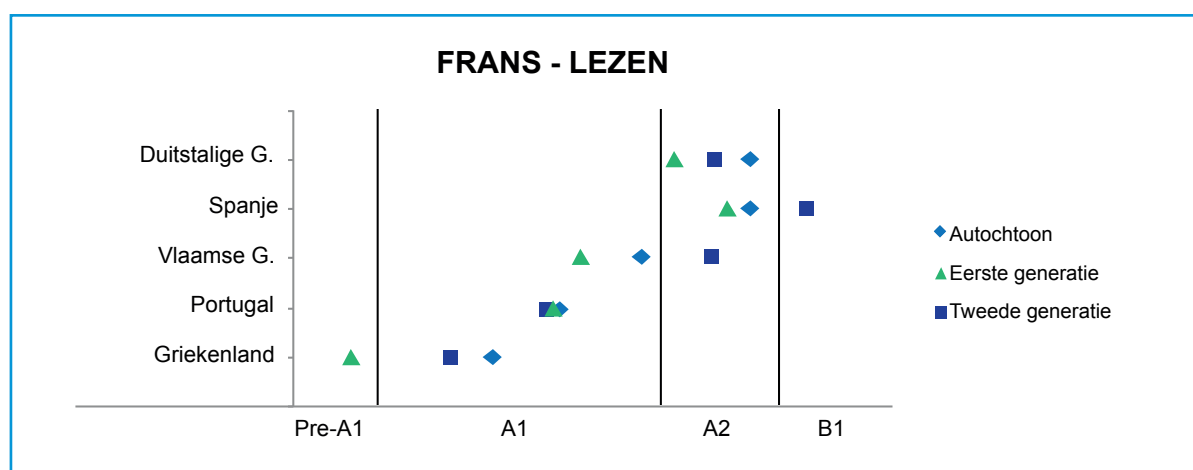
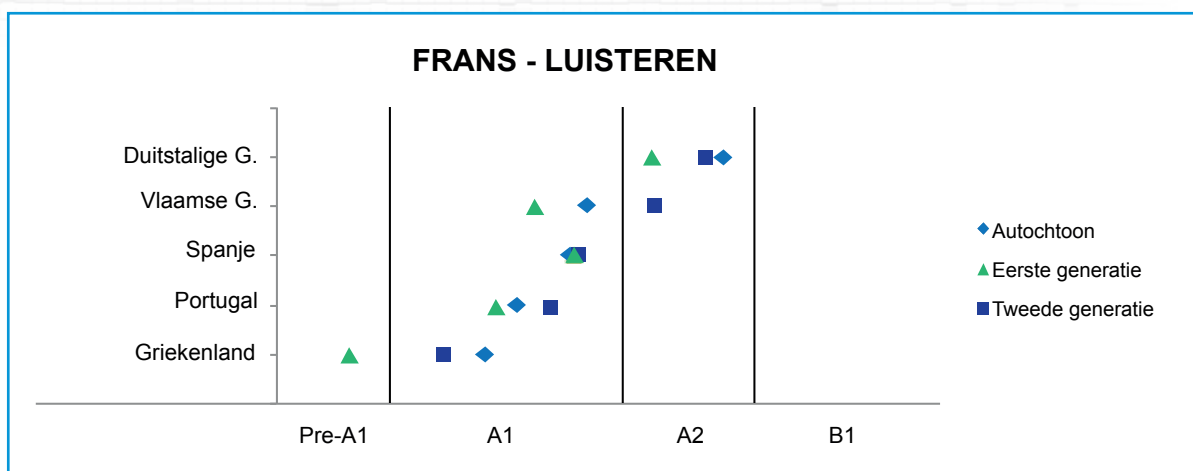
- **Frans**

Voor het Frans geeft Figuur 28 aan dat Vlaamse leerlingen van de tweede generatie voor alle vaardigheden een hoger gemiddelde behaalden dan autochtone Vlaamse leerlingen en dan Vlaamse leerlingen van de eerste generatie. De vastgestelde verschillen zijn voor luisteren echter niet significant. Voor lezen en schrijven zijn enkel de verschillen tussen de tweede en de eerste generatie in de Vlaamse Gemeenschap significant. Leerlingen van de tweede generatie (die in België geboren zijn) doen het met andere woorden significant beter voor lezen en schrijven dan

leerlingen van de eerste generatie (die niet in België geboren zijn). Voor schrijven doet dezelfde situatie zich voor in Griekenland. Merk bij deze resultaten nogmaals op dat verdere analyses (bijvoorbeeld naar de thuistaal van de leerlingen) nodig zijn om de verschillen te verklaren.

Op Europees vlak doen de enige overige statistisch significante verschillen zich voor in de Duitstalige Gemeenschap en Griekenland. In deze twee regio's presteren autochtone leerlingen significant beter dan leerlingen van de eerste generatie, en dit voor de drie vaardigheden.

Figuur 28: Verschillen tussen leerlingen op basis van migratiestatus voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

• **Engels**

Voor het Engels valt in Figuur 30 op dat in nagenoeg alle landen, waaronder de Vlaamse Gemeenschap, de autochtone leerlingen het beter doen dan leerlingen

van de eerste generatie. Ook hier zijn de verschillen niet steeds significant. Enkel in Griekenland, Slovenië en de Vlaamse Gemeenschap doen autochtone leerlingen het voor de drie vaardigheden significant beter

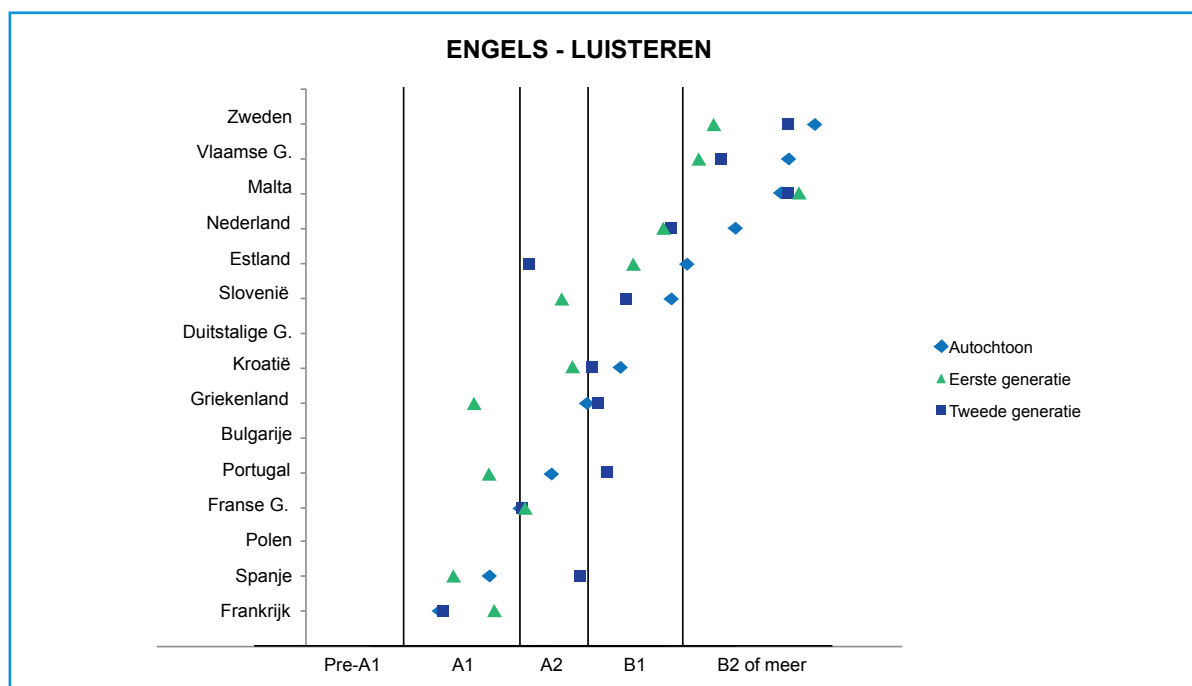
dan leerlingen van de eerste generatie. In Portugal en Spanje geldt dezelfde vaststelling voor twee van de drie vaardigheden, respectievelijk voor luisteren en schrijven en voor lezen en schrijven. Voor één vaardigheid is dit het geval in Estland (lezen), Kroatië (lezen), Nederland (lezen) en Zweden (luisteren).

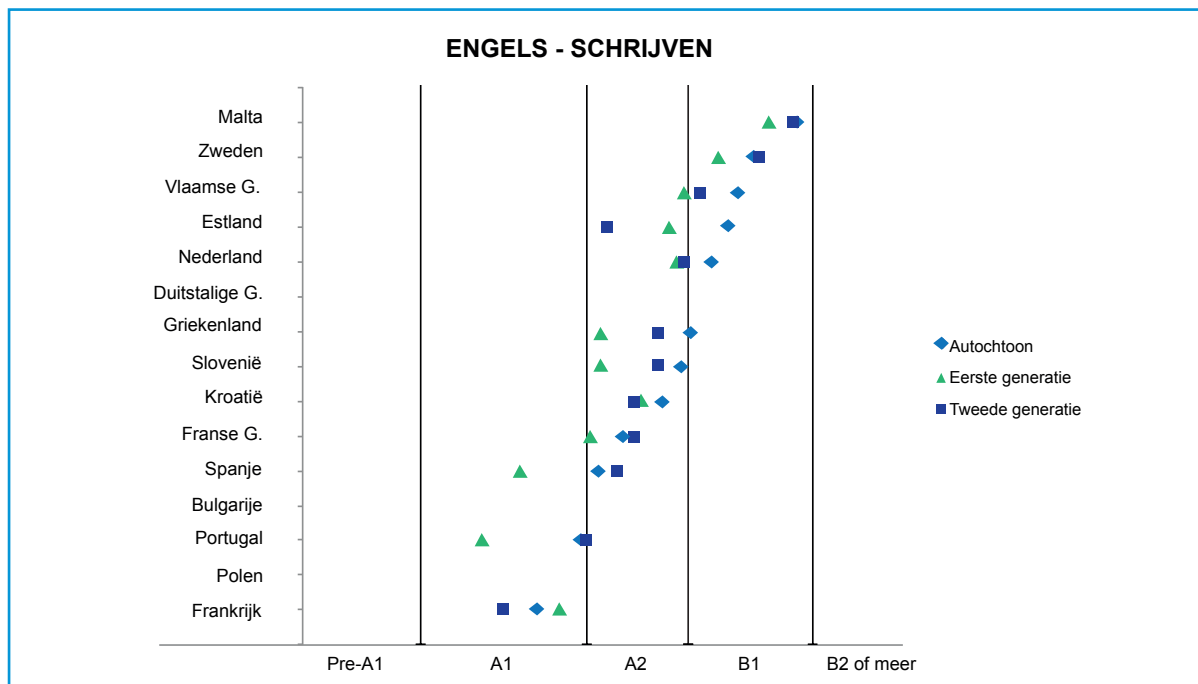
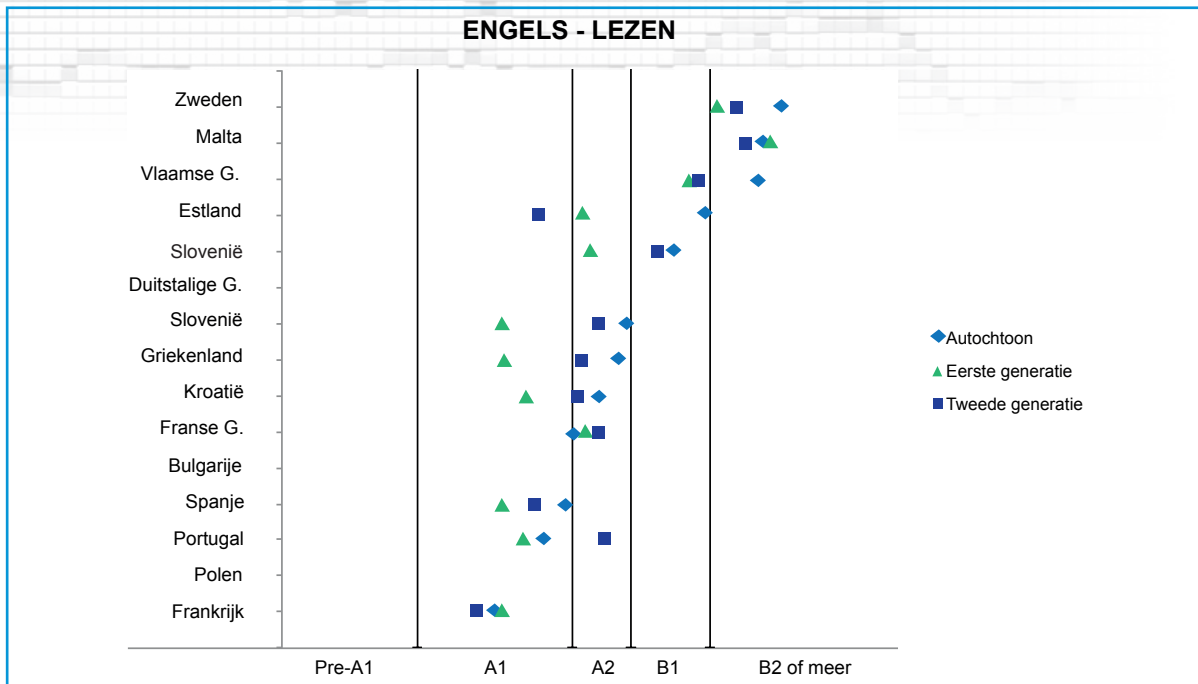
Significante verschillen tussen autochtone leerlingen en leerlingen van de tweede generatie, in het voordeel van de autochtone leerlingen, zijn er enkel in Estland voor de drie vaardigheden. Nederlandse en Sloveense autochtone leerlingen doen het voor luisteren significant beter dan leerlingen van de tweede generatie. In de Vlaamse Gemeenschap en Zweden is dit het geval voor lezen.

Verder zijn de resultaten van de leerlingen van de eerste en de tweede generatie enkel significant verschillend in Griekenland (voor luisteren en lezen) en Portugal (voor luisteren en schrijven), in het voordeel van de tweede generatie.

Ten slotte valt in Figuur 29 op dat er soms grote verschillen zijn tussen de deelgroepen van leerlingen. In een aantal gevallen heeft dat ook te maken met het feit dat er slechts een beperkte groep van niet-autochtone leerlingen in dat land schoollopen. Merk echter op dat de allerkleinste deelgroepen, met minder dan 10 leerlingen, niet in Figuren 28 en 29 opgenomen zijn om statistische uitschieters te voorkomen (zie kader).

Figuur 29: Verschillen tussen leerlingen op basis van migratiestatus voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

4.3.3. Verschillen tussen leerlingen op basis van de thuistaal

- **Frans**

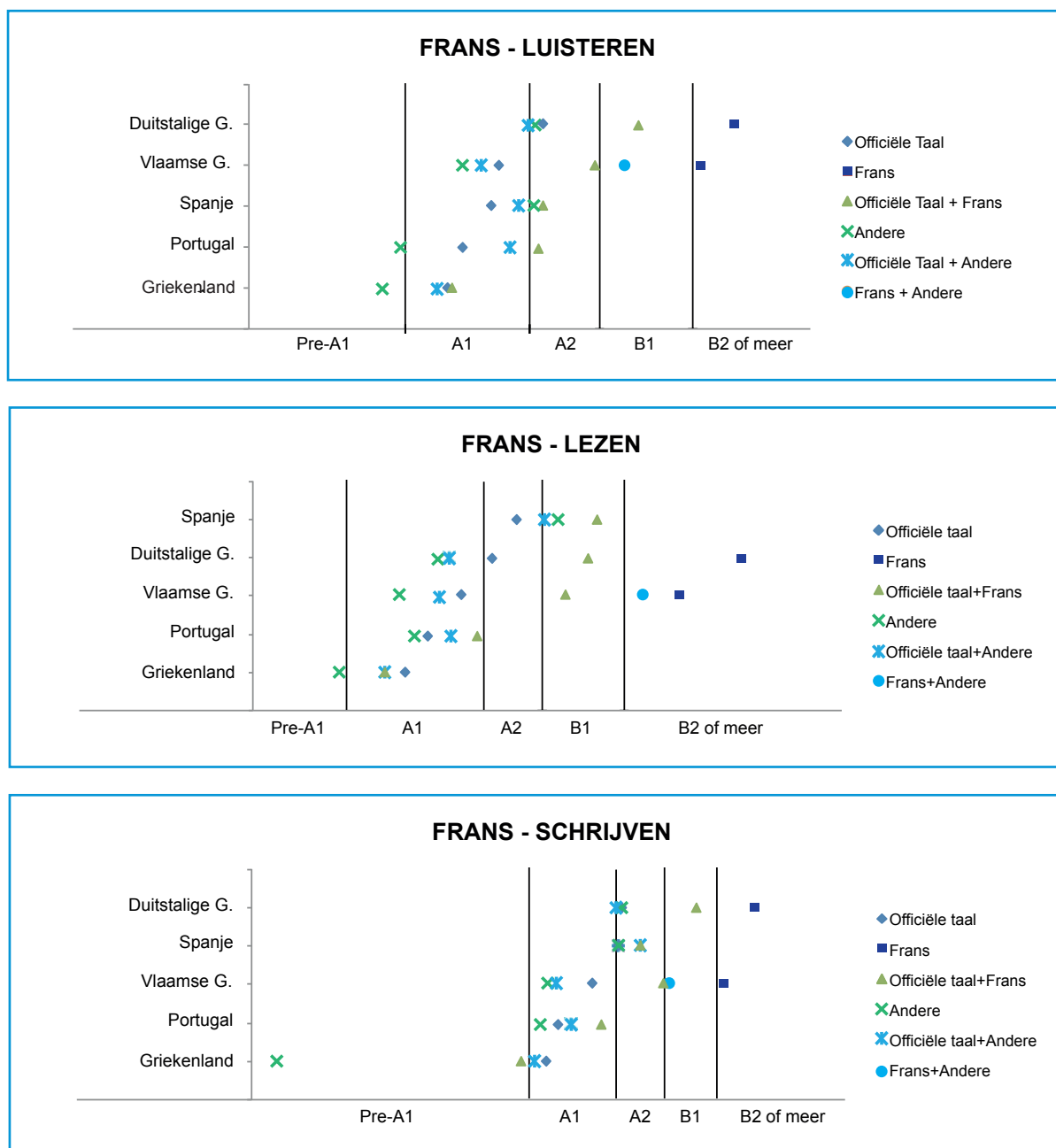
Figuur 30 geeft de invloed weer van de thuistaal op de resultaten van de leerlingen voor het Frans. De weergegeven verschillen liggen volledig in de lijn van de verwachtingen. Globaal gezien doen leerlingen die thuis Frans spreken, al dan niet in combinatie met een andere taal, het namelijk significant beter

dan leerlingen die thuis geen Frans spreken. Leerlingen die thuis enkel Frans spreken behalen de beste resultaten. Deze leerlingen doen het in de Vlaamse Gemeenschap voor de drie vaardigheden significant beter dan leerlingen die thuis Nederlands en Frans spreken, enkel Nederlands spreken, Nederlands en een andere taal spreken of enkel een andere taal spre-

ken. Leerlingen die thuis enkel Nederlands spreken doen het voor de drie vaardigheden significant minder goed dan leerlingen die thuis enkel Frans spreken, Frans en een andere taal spreken of Frans en Nederlands spreken. Leerlingen die thuis Frans noch Nederlands spreken, halen gemiddeld gezien geen significant hogere of lagere resultaten dan Nederlandstalige leerlingen.

De resultaten van de Duitstalige Gemeenschap zijn vergelijkbaar met de Vlaamse resultaten. Voor Griekenland en Spanje worden zo goed als geen significante verschillen vastgesteld. In Portugal doen leerlingen die thuis Frans en Portugees spreken, het significant beter voor de drie vaardigheden dan leerlingen die enkel Portugees of enkel een andere taal spreken.

Figuur 30: Verschillen tussen leerlingen op basis van thuistaal voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

• Engels

Figuur 31 geeft weer hoe de thuistaal van de leerlingen samenhangt met hun scores voor het Engels. Bij Figuur 31 moet worden opgemerkt dat enkel voor Malta de categorie 'Engels' is weerhouden en dat enkel voor Malta en Estland de categorie 'leerlingen die thuis Engels en een andere taal dan de officiële taal spreken' is opgenomen. Dit betekent dat deze categorieën enkel in Malta en Estland minimaal 10 leerlingen bevatten en dus in de figuren kunnen worden weergegeven. In de andere landen zijn deze groepen te klein om er uitspraken over te kunnen doen. De categorie 'Engels + de officiële taal' kon doorgaans wel behouden worden.

Figuur 31 toont dat leerlingen die thuis Engels spreken, al dan niet in combinatie met een andere taal, het globaal gezien beter doen dan leerlingen die thuis geen Engels spreken. Deze verschillen zijn in de meeste landen significant. Voor de drie vaardigheden behalen leerlingen die thuis Engels en de officiële taal spreken significant betere resultaten dan leerlingen die thuis enkel de officiële taal spreken (in 8 landen⁵, en in de Vlaamse Gemeenschap enkel voor luisteren en schrijven), dan leerlingen die thuis de officiële taal spreken in combinatie met een andere taal (in 10 landen⁶ waaronder de Vlaamse Gemeenschap) en

dan leerlingen die enkel een andere taal spreken (in 8 landen⁷, en in de Vlaamse Gemeenschap enkel voor luisteren en schrijven). Deze vaststellingen verrassen uiteraard niet.

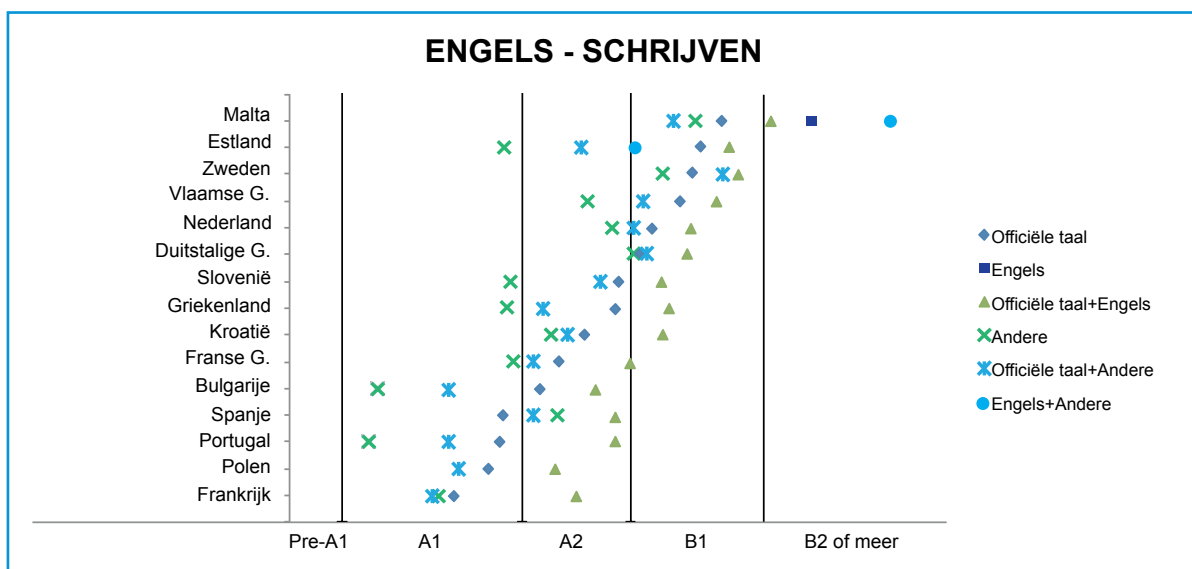
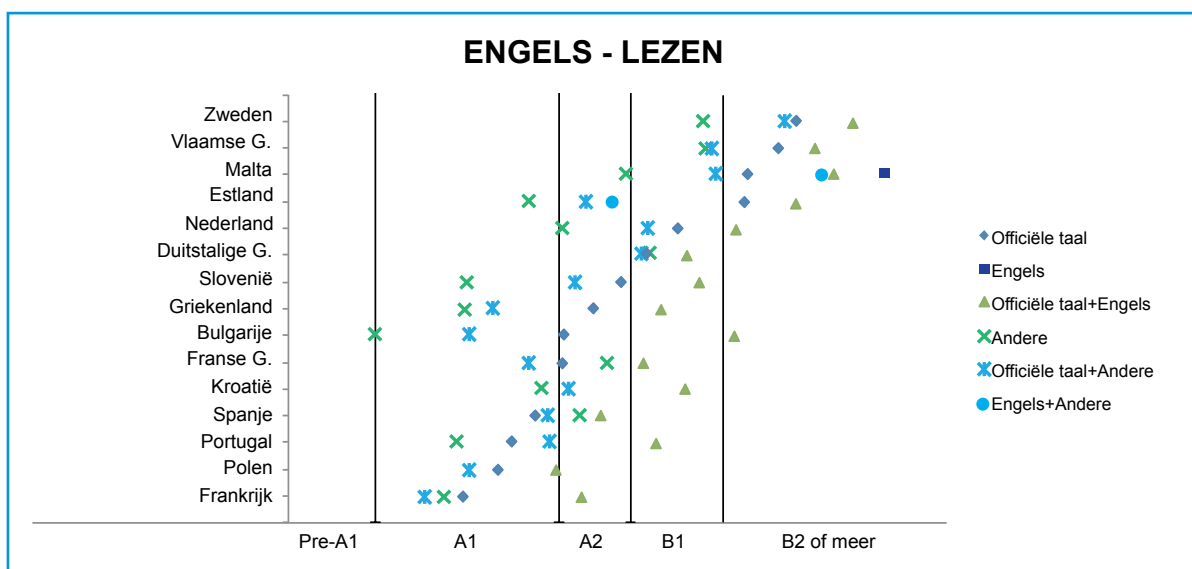
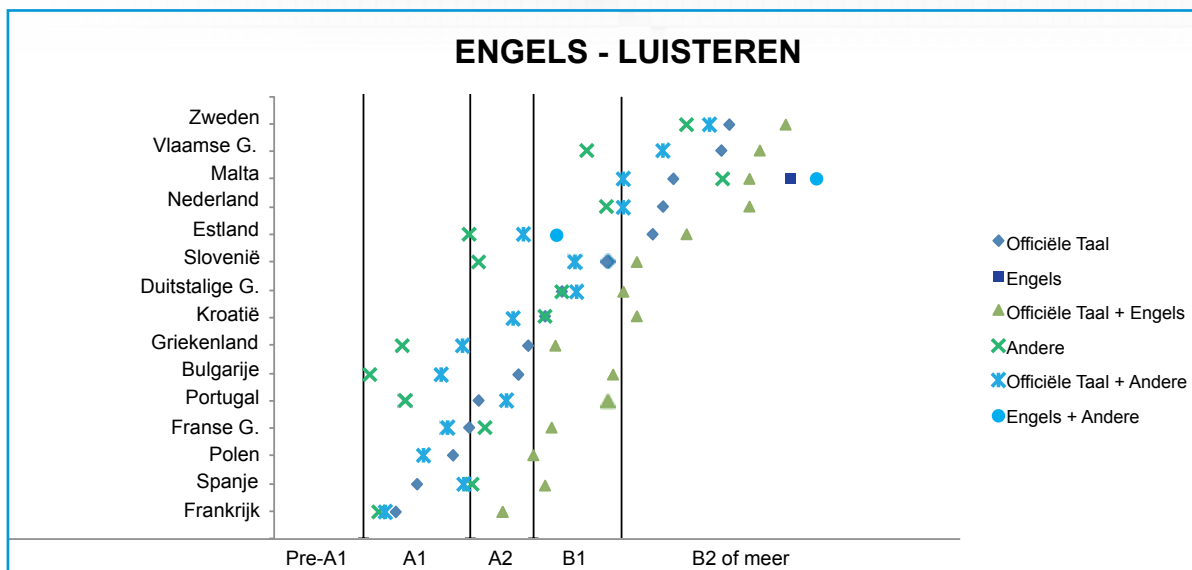
Voor de Vlaamse Gemeenschap kunnen verder de volgende significante verschillen worden opgemerkt. Leerlingen die thuis enkel de officiële taal (het Nederlands) spreken presteren voor de drie vaardigheden significant beter voor Engels dan leerlingen die thuis de officiële taal (het Nederlands) combineren met een andere taal. Deze vaststelling geldt eveneens voor Bulgarije, Estland en Griekenland voor de drie vaardigheden, en voor Spanje, de Franse Gemeenschap en Frankrijk voor één vaardigheid (respectievelijk voor luisteren, lezen en lezen). Voor luisteren en schrijven geldt ten slotte dat in de Vlaamse Gemeenschap leerlingen die thuis enkel een andere taal spreken minder goede resultaten behalen voor het Engels dan leerlingen die thuis enkel de officiële taal (Nederlands) spreken. Andere Europese landen met dezelfde situatie voor de drie vaardigheden zijn Bulgarije, Estland en Slovenië. Landen met dezelfde situatie voor twee vaardigheden zijn Griekenland (luisteren en lezen), Spanje (luisteren en schrijven), Portugal (luisteren en schrijven) en Nederland (lezen en schrijven).

5 De Franse Gemeenschap, Frankrijk, Kroatië, Malta, Nederland, Polen, Portugal en Zweden.

6 De Franse Gemeenschap, de Vlaamse Gemeenschap, Bulgarije, Estland, Griekenland, Frankrijk, Kroatië, Nederland, Portugal en Slovenië.

7 Bulgarije, Estland, Griekenland, Frankrijk, Nederland, Portugal, Zweden en Slovenië.

Figuur 3 I : Verschillen tussen leerlingen op basis van thuistaal voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

4.3.4. Verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen

Uiteraard bestaan er binnen elk land beduidende verschillen tussen de vaardigheidsscores die de leerlingen behalen. Dat blijkt ondermeer uit de vaststelling dat in Figuren 19 tot en met 24 elk ERK-niveau in elk land vertegenwoordigd is. Er zijn kortom altijd leerlingen die eerder zwak presteren, naast leerlingen die het erg goed doen.

In een aantal landen is de spreiding van de resultaten beperkt. De meeste leerlingen behalen in dergelijke landen een vaardigheidsscore die niet ver afwijkt van het gemiddelde. In andere landen zijn er echter grote groepen leerlingen te onderscheiden die uitzonderlijk hoge scores halen, naast grote groepen die uitzon-

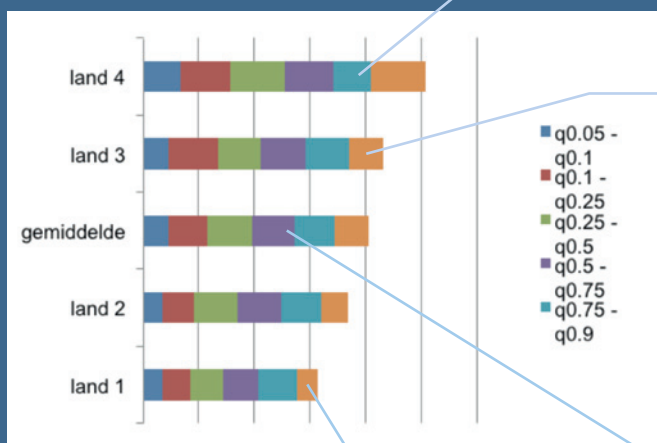
derlijk lage scores halen. In die landen is er sprake van een grote kloof tussen sterk en zwak presterende leerlingen.

Om de resultaten van ESLC verder te duiden, kan dus niet alleen gekeken worden naar het gemiddelde resultaat per land, maar ook naar de spreiding van de toetsresultaten. Ook in ander internationaal onderzoek, zoals bij PISA, worden landen op basis van de spreiding van toetsresultaten vergeleken. Merk echter op dat verschillen tussen leerlingen in vaardigheid in vreemde talen in de meeste landen ook te verwachten zijn omdat het curriculum in vreemde talen verschilt naargelang van de gekozen studierichting.

Aandachtspunten bij het lezen van paragraaf 4.3.4.

Percentielen: De spreiding binnen de landen wordt weergegeven door de afstand tussen percentielen. Percentiel 50 komt overeen met de mediaan: de helft van de leerlingen haalt een hogere score en de andere helft haalt een lagere score. Percentiel 10 geeft de vaardigheidsscore weer die 90% van de leerlingen minstens halen (of de vaardigheidsscore die door 10% van de leerlingen niet bereikt wordt), terwijl percentiel 90 de vaardigheidsscore weergeeft die slechts door 10% van de leerlingen behaald wordt.

Scoreverschil tussen twee percentielen: De volgende grafieken geven de afstand tussen de percentielen weer met gekleurde balkjes. De lengte van het meest linkse balkje (in de legende: q0.05-q0.1) geeft bijvoorbeeld het aantal punten weer tussen de vaardigheidsscore die behaald wordt door de leerling die zich op percentiel 5 bevindt en de vaardigheidsscore van de leerling op percentiel 10.

De lengte van dit balkje geeft weer hoe groot het verschil is tussen de score van de leerling op percentiel 5 en de score van de leerling op percentiel 10 in land 4.

De totale lengte van alle gekleurde balkjes samen, geeft hier voor land 3 weer hoe groot het scoreverschil is tussen de leerling op percentiel 5 en de leerling op percentiel 95 (m.a.w.: hoe groot de kloof is tussen de 5% zwakste leerlingen en de 5% sterkste).

De gekleurde balkjes bij 'gemiddelde' geven ter referentie het gemiddelde scoreverschil van alle deelnemende landen weer. Dit paarse balkje geeft dus voor land 1, land 2, land 3 en land 4 samen het gemiddelde scoreverschil tussen percentiel 5 en percentiel 75 weer.

De totale lengte van alle gekleurde balkjes samen is in land 1 het kleinst. Land 1 is dus het land met de kleinste kloof tussen hoog- en laagpresteerders.

Verskil tussen hoogste en laagste scores: De totale lengte van alle gekleurde balkjes samen geeft weer hoe veel verschil er is tussen de vaardigheidsscore waaronder vijf procent van de leerlingen presteren enerzijds, en de vaardigheidsscore die slechts overtroffen wordt door vijf procent van de leerlingen anderzijds. Hoe groter de totale lengte van alle gekleurde balkjes samen, hoe groter het scoreverschil tussen de vijf procent laagst scorende leerlingen en de vijf procent hoogst scorende leerlingen. De figuur toont de twee uiterste scoreverschillen niet omdat de extreme waarden mogelijk erg onderhevig zijn aan uitschieters.

- **Frans**

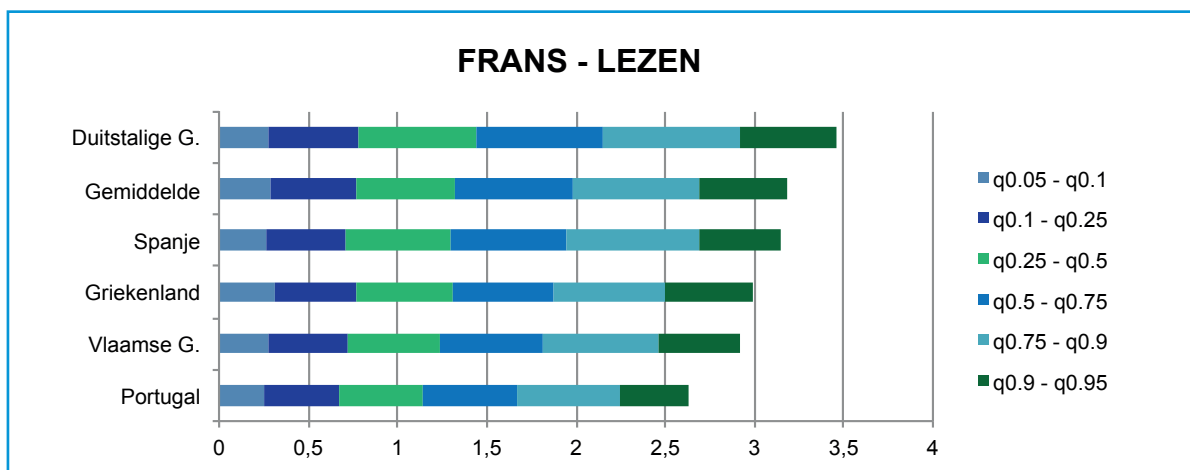
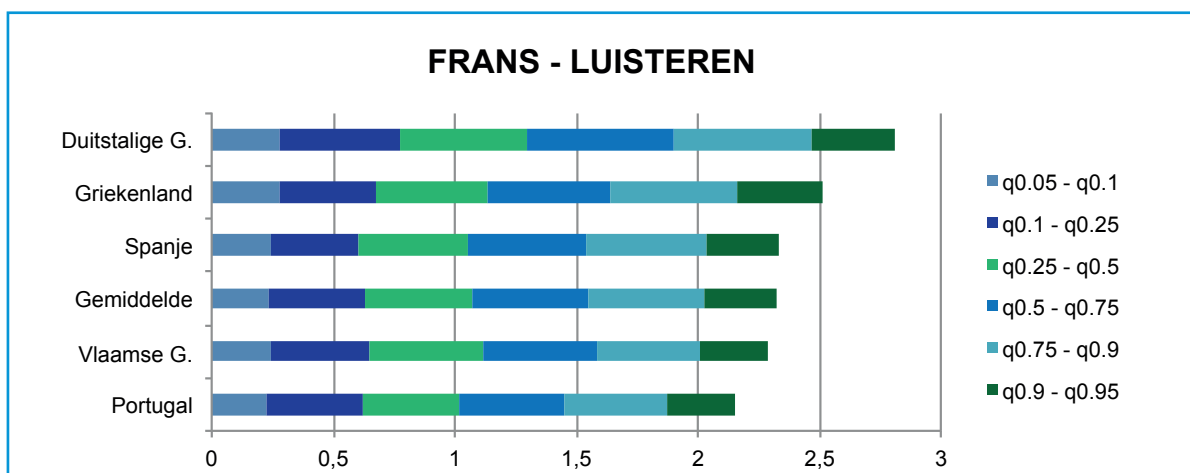
Figuur 32 rangschikt de landen die deelnamen voor het Frans volgens de grootte van het prestatieverschil tussen hun vijf procent laagst en vijf procent hoogst presterende leerlingen.

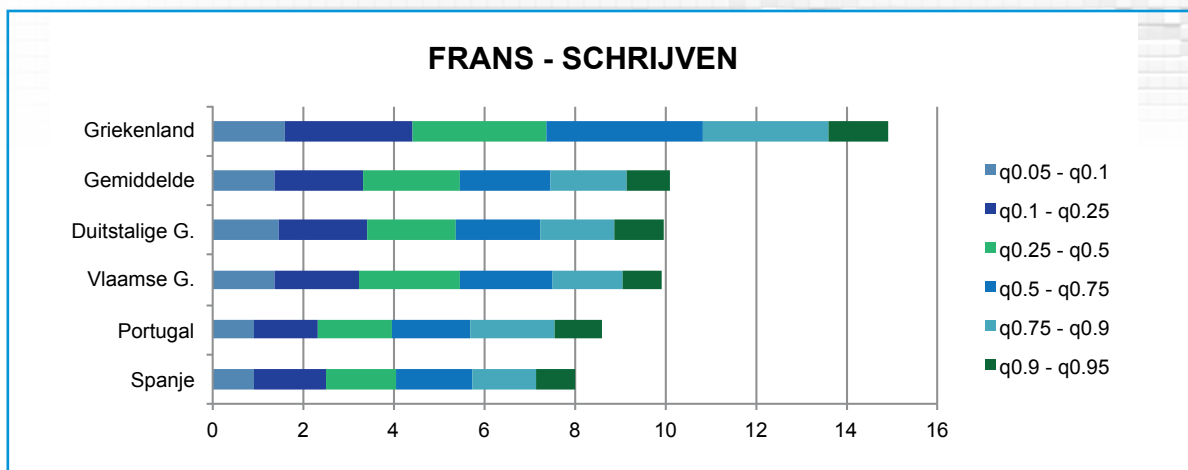
Hieruit blijkt dat voor de Franse luister- en leesvaardigheid enkel de resultaten van Portugal minder gespreid zijn dan die van de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse Gemeenschap belandt daarmee ruim onder de scorespreiding van de Duitstalige Gemeenschap, Griekenland en Spanje, en ook onder de gemiddelde scorespreiding van alle landen samen. Binnen de Vlaamse Gemeenschap zijn er dus relatief weinig verschillen tussen de sterkst en de zwakst presterende leerlingen voor Frans luisteren en lezen. De grootste verschillen tussen hoog- en laagpresterders zien we zowel voor luisteren als voor lezen in de Duitstalige Gemeenschap van België, waar de gemid-

delde luister- en leesscore beduidend hoger lag dan in de Vlaamse Gemeenschap. De Spaanse resultaten voor leesvaardigheid liggen in dezelfde lijn: de leerlingen in Spanje haalden gemiddeld hogere leesscores dan de leerlingen in de Vlaamse Gemeenschap, maar er blijken in Spanje ook grotere verschillen te bestaan tussen de laagst en de hoogst scorende leerlingen.

Wat betreft de Franse schrijfvaardigheid van de leerlingen, zijn de onderlinge verschillen in Spanje en Portugal minder groot dan in de Vlaamse Gemeenschap. De spreiding van de Vlaamse resultaten is echter nog steeds kleiner dan de gemiddelde spreiding van de resultaten in alle landen die het Frans toetsten samen. Griekenland vertoont als land dat de laagste gemiddelde schrijfscores haalde, ook de grootste scorekloof. De Griekse resultaten voor Franse schrijfvaardigheid zijn gemiddeld dus relatief laag, maar ze lopen ook erg uiteen.

Figuur 32: Verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

• Engels

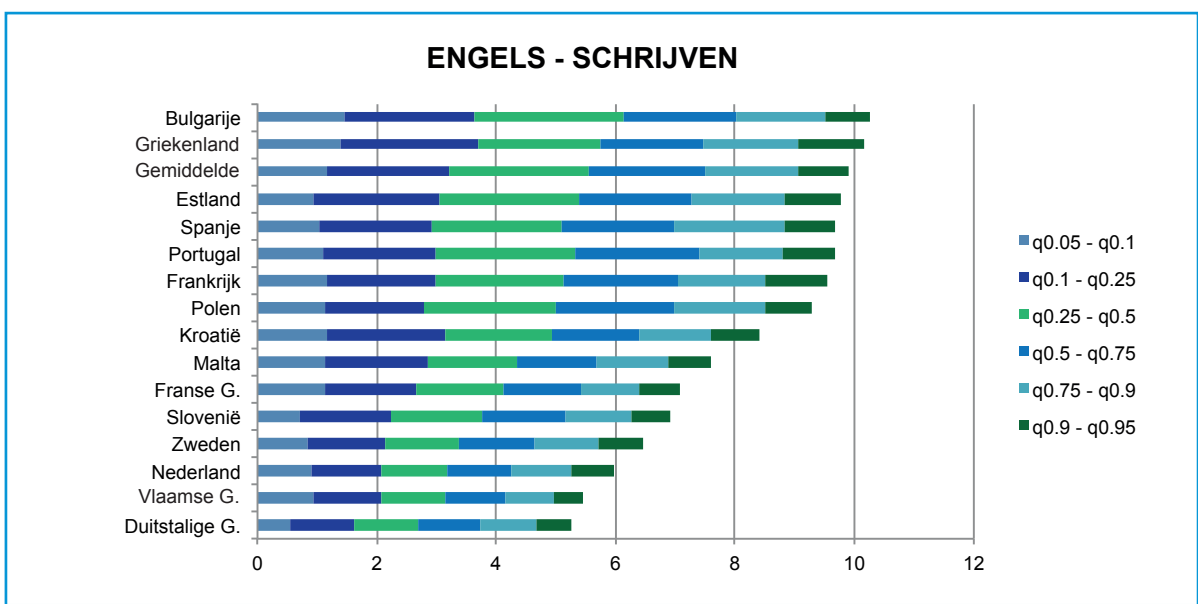
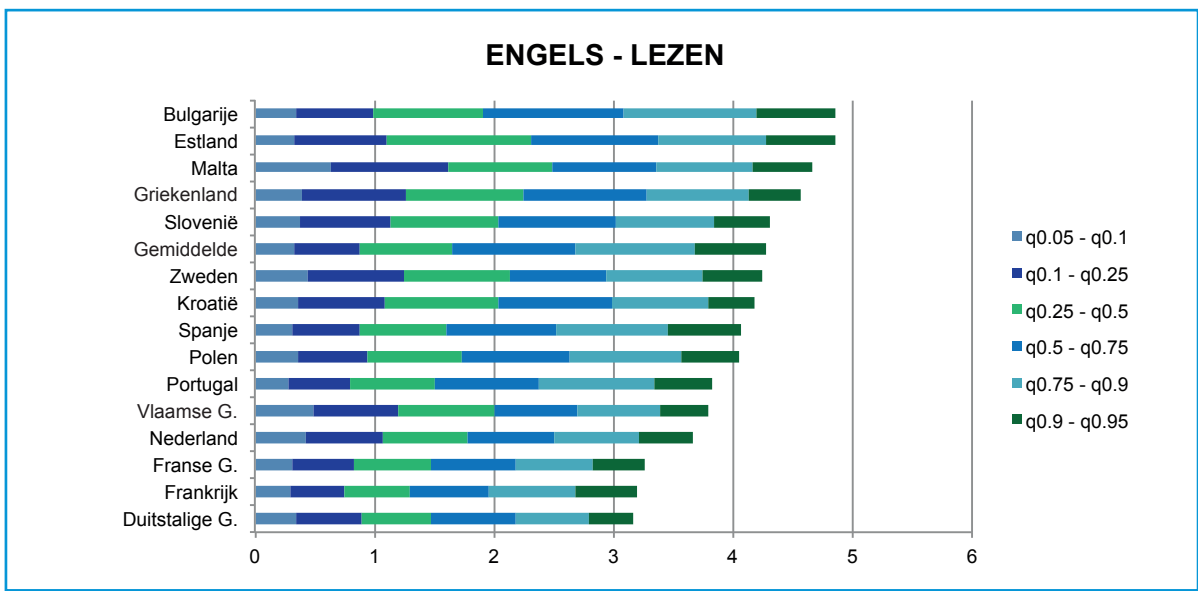
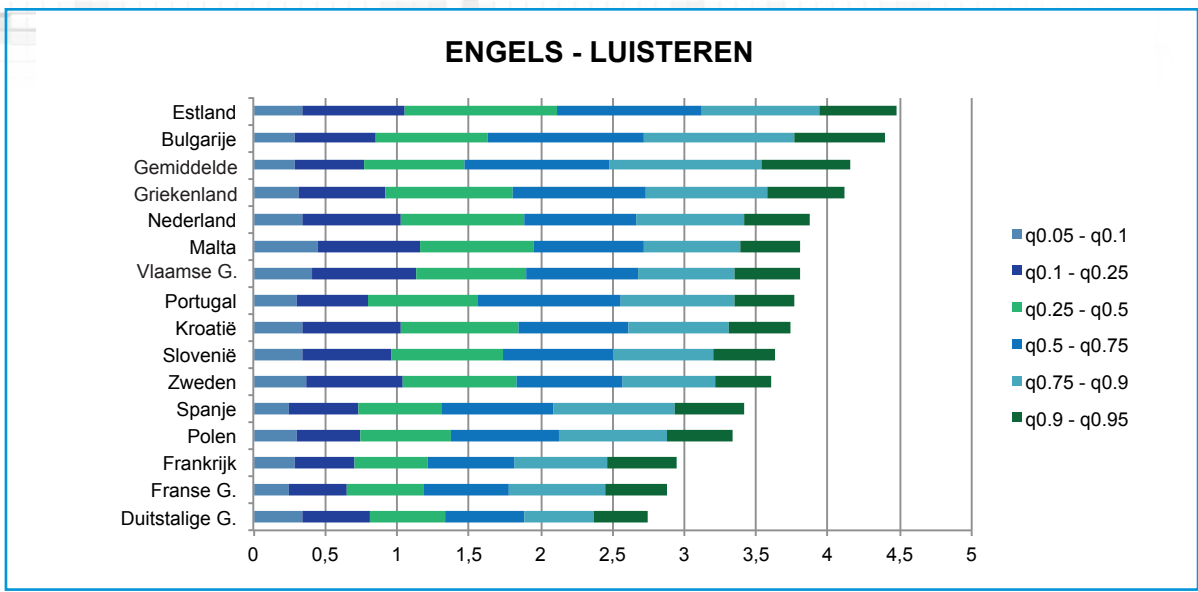
Figuur 33 rangschikt de landen die deelnamen voor het Engels volgens de grootte van het prestatiever-schil tussen hun laagst en hoogst presterende leer-lingen.

Uit Figuur 33 blijkt dat de twee landen waarmee de Vlaamse Gemeenschap de eerste plaats deelt voor Engelse leesvaardigheid (namelijk Malta en Zweden), beide een grotere spreiding van de resultaten verto-nen dan de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse resultaten vertonen ook beduidend minder grote verschillen tussen sterk en zwak scorende leerlingen, dan gemiddeld doorheen Europa. De Vlaamse leerlin-gen behalen met andere woorden eerder hoge scores voor Engelse leesvaardigheid, met relatief weinig uit-schieters in de positieve of negatieve zin in vergelij-king met de andere deelnemende landen.

De Engelse luistervaardigheid van de leerlingen in de Vlaamse Gemeenschap loopt relatief gezien wat meer uiteen. De Vlaamse Gemeenschap vertoont nog steeds een minder grote scorespreiding dan gemid-deld, maar er zijn toch meer landen en regio's waar de spreiding kleiner is dan in de Vlaamse Gemeen-schap. Binnen die groep landen en regio's zijn het de twee andere taalgemeenschappen van België die de kleinste kloof vertonen tussen hoog- en laagpres-teerders. In vijf landen is de scorespreiding groter dan in de Vlaamse Gemeenschap. Het gaat om Estland, Bulgarije, Griekenland, Nederland en Malta.

Voor Engelse schrijfvaardigheid haalt de Vlaamse Gemeenschap samen met de Duitstalige Gemeen-schap van België de kleinste spreiding tussen laag- en hoogpresteerders. Andere landen met een rela-tief kleine scorespreiding voor Engels schrijven zijn Nederland, Zweden en Slovenië. Bulgarije valt voor elke vaardigheid op met een erg grote kloof tussen sterke en zwakke leerlingen.

Figuur 33: Verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Bijlagen

Bijlage 1: Implementatie van de ISCED97-classificatie in de Vlaamse Gemeenschap

Figuur 34 biedt een beknopt overzicht van de implementatie van de ISCED-classificatie in het Vlaamse onderwijssysteem. Een volledig overzicht van de implementatie van de ISCED-classificatie in Vlaanderen kunt u raadplegen via 'Classifying Educational Programmes – Manual for ISCED-97, Implementation in OECD Countries 1999 Edition' (OECD, 1999).

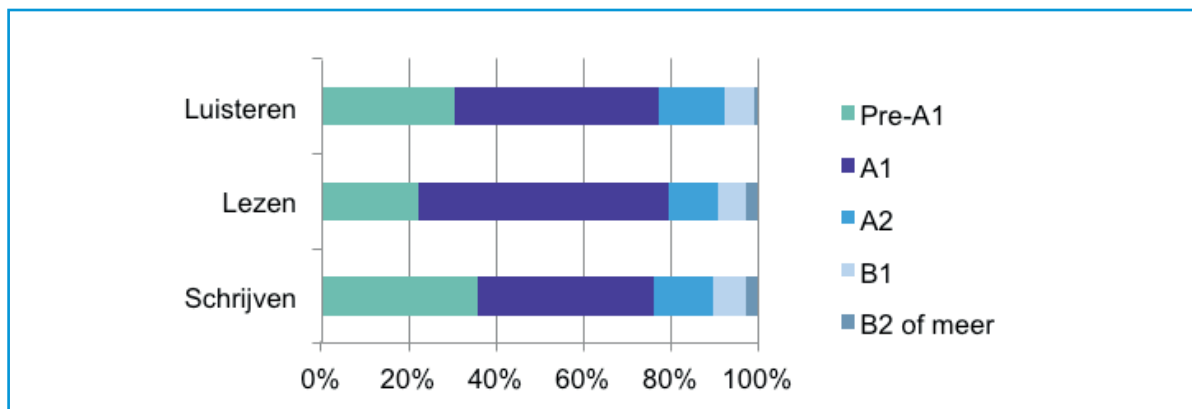
Figuur 34: Implementatie van de ISCED97-classificatie in het Vlaamse onderwijssysteem

ISCED 0	Gewoon en buitengewoon kleuteronderwijs		
ISCED 1	Gewoon en buitengewoon lager onderwijs		
ISCED 2	2A (opleidingen bereiden voor op doorstroming naar opleidingen in 3A)	2B (opleidingen bereiden voor op doorstroming naar opleidingen in 3C)	2C (opleidingen geven geen toegang tot opleidingen van een hoger niveau)
	- Eerste graad van het secundair onderwijs - Buitengewoon secundair onderwijs: eerste graad van opleidingsvorm 4	Buitengewoon secundair onderwijs: eerste tot derde leerjaar van opleidingsvorm 3	Buitengewoon secundair onderwijs: opleidingsvormen 1 en 2
ISCED 3	3A (opleidingen geven toegang tot het hoger onderwijs)		3C (opleidingen geven geen rechtstreekse toegang tot het hoger onderwijs)
	- Tweede graad en eerste en tweede jaar van de derde graad ASO - Tweede graad en eerste en tweede jaar van de derde graad TSO - Tweede graad en eerste en tweede jaar van de derde graad KSO - Buitengewoon secundair onderwijs: opleidingsvorm 4: ASO, TSO & KSO		- Tweede graad en eerste en tweede jaar van de derde graad BSO - Deeltijds beroepssecundair onderwijs - Buitengewoon secundair onderwijs: opleidingsvorm 4 BSO + vierde en vijfde leerjaar van opleidingsvorm 3 - Vizo/Syntra opleiding leertijd
ISCED 4	Derde jaar van de derde graad ASO/TSO/KSO/BSO + vierde graad BSO		
ISCED 5	5A (eerder theoretisch gericht, bereiden o.a voor op een doctoraat)		5B (eerder praktisch, technisch en beroepsgericht)
	- Hogescholenonderwijs van twee cycli (academisch gerichte bachelor en master) en de voortgezette opleidingen die hierop aansluiten - Universitair onderwijs: basisopleidingen (academisch gerichte bachelor en master) en voortgezette opleidingen		Hogescholenonderwijs van één cyclus (professioneel gerichte bachelor) en de voortgezette opleidingen die hierop aansluiten
ISCED 6	Doctoraat		

Bijlage 2: Resultaten van Engeland op de taaltoetsen

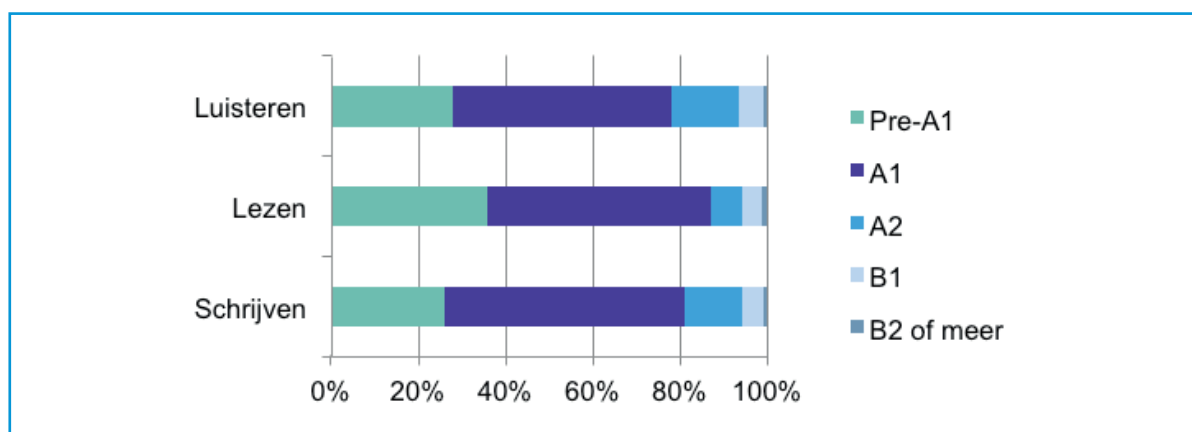
In Engeland werd de toetsafname uitgesteld. Bijgevolg konden de resultaten voor de Engelse jongeren niet in de hoofdtekst van het internationale rapport en van deze brochure opgenomen worden. Ze krijgen een plaats in deze bijlage.

Figuur 35: Toetsresultaten van Engeland voor het Frans

Voor het Frans (de eerste vreemde taal in Engeland) bevindt de grootste groep leerlingen zich op niveau A1. Dat blijkt uit Figuur 35. Doordat daarnaast een beduidend aandeel leerlingen zich nog op niveau pre-A1 bevindt (gaande van 22% voor lezen tot 36% voor schrijven), belandt Engeland op de laatste plaats voor Frans lezen en luisteren. Voor Frans schrijven halen de Engelse jongeren de voorlaatste plaats, nog gevolgd door Portugal. In de rangschikking voor de 'eerste vreemde taal' komen de Engelse jongeren voor elke vaardigheid op de laatste plaats terecht.

Figuur 36: Toetsresultaten van Engeland voor het Duits

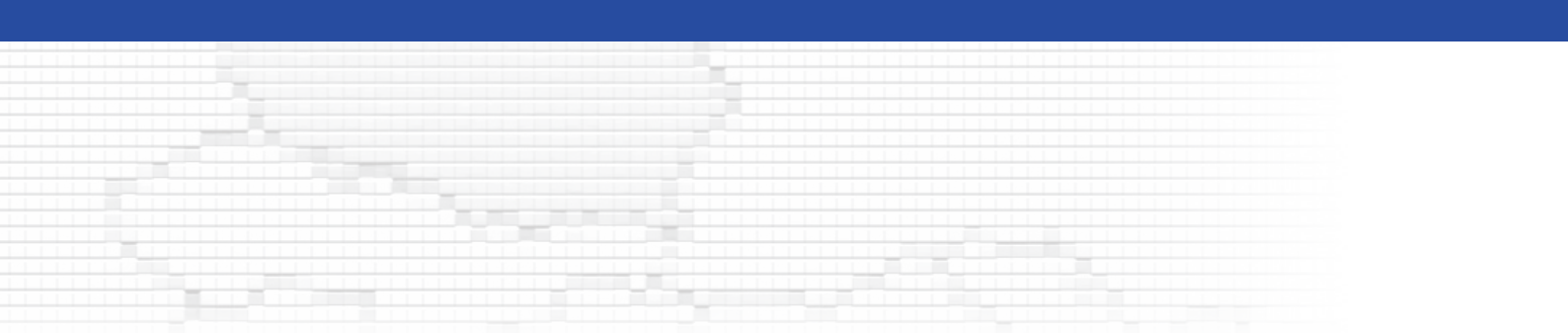

De Engelse resultaten voor Duits (Figuur 36) liggen in dezelfde lijn: de grootste groep leerlingen haalt niveau A1, gevolgd door niveau pre-A1. In de rangschikking voor de 'tweede vreemde taal' eindigt Engeland zo op de laatste plaats voor lezen en op de derde laatste plaats voor luisteren en schrijven.

Engeland vervoegt met deze resultaten de lijst van landen die voor hun beide vreemde talen in de laagste helft van de rangschikkingen scoren, naast Frankrijk, Polen en Portugal. Nederland, Malta en Estland blijven de enige landen die met hun beide vreemde talen in de hoogste helft van de rangschikkingen eindigen.

Lijst met figuren

- Figuur 1: SurveyLang partners
- Figuur 2: Deelnemende landen en regio's
- Figuur 3: Duur van ISCED 1 en ISCED 2 in jaren per land/regio
- Figuur 4: Onderzoeksdesign
- Figuur 5: Startmoment voor het verplicht leren van de 1e vreemde taal voor (zo goed als) alle leerlingen per deelnemend land/regio
- Figuur 6: Aantal verplichte vreemde talen per leerjaar per deelnemend land/regio
- Figuur 7: Aantal uren per week per land/regio voor de 1e en 2e vreemde taal in het getoetste jaar
- Figuur 8: Taalvaardigheidsniveaus zoals omschreven in het ERK
- Figuur 9: Werkwijze per land/regio voor het bepalen van het toetsniveau van de leerlingen
- Figuur 10: Toetsafnamemodus per land/regio in procenten
- Figuur 11: Voorbeeldschrijftaak op niveau A1 voor Frans en Engels
- Figuur 12: Voorbeeldantwoord bij voorbeeldschrijftaak op niveau A1 voor Frans en Engels
- Figuur 13: Voorbeeldschrijftaak op niveau B1 voor Frans en Engels
- Figuur 14: Voorbeeldantwoord bij voorbeeldschrijftaak op niveau B1 voor Frans en Engels
- Figuur 15: Voorbeeldleestaak op niveau A1 voor Frans
- Figuur 16: Voorbeeldluistertaak op niveau A2 voor Engels
- Figuur 17: Gemiddelde resultaten voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio
- Figuur 18: Gemiddelde resultaten voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio
- Figuur 19: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio
- Figuur 20: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio
- Figuur 21: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor de 1e vreemde taal voor luisteren, lezen en schrijven per land/regio
- Figuur 22: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor de 2e vreemde taal voor luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 23: Percentage leerlingen per ERK-niveau voor alle getoetste talen voor luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 24: Contact met de 1e en 2e vreemde taal in de dagelijkse leefwereld per land/regio

Figuur 25: Contact met de 1e en 2e vreemde taal doorheen media zoals film, televisie, muziek of computertoepassingen per land/regio

Figuur 26: Verschillen tussen leerlingen op basis van geslacht voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 27: Verschillen tussen leerlingen op basis van geslacht voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 28: Verschillen tussen leerlingen op basis van migratiestatus voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 29: Verschillen tussen leerlingen op basis van migratiestatus voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 30: Verschillen tussen leerlingen op basis van thuistaal voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 31: Verschillen tussen leerlingen op basis van thuistaal voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 32: Verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen voor Frans luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 33: Verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen voor Engels luisteren, lezen en schrijven per land/regio

Figuur 34: Implementatie van de ISCED97-classificatie in het Vlaamse onderwijssysteem

Figuur 35: Toetsresultaten van Engeland voor het Frans

Figuur 36: Toetsresultaten van Engeland voor het Duits

Coördinatie

Vlaams Ministerie van Onderwijs & Vorming
Departement Onderwijs & Vorming
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning

Samenstelling

Katholieke Universiteit Leuven
Centrum voor Onderwijseffectiviteit en -evaluatie

Verantwoordelijke uitgever

Micheline Scheys
Secretaris-Generaal
Departement Onderwijs & Vorming
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Grafische vormgeving

Diensten van het Algemeen Regeringsbeleid
Communicatie
Patricia Vandichel

Druk

Drukkerij Artoos, Kampenhout

Depotnummer

D/2012/3241/118

Uitgave

Juni 2012

In een groeiend Europa met steeds meer internationale mobiliteit is vreemdetalenkennis een belangrijke troef. Daarom benadrukt de Europese Commissie in haar kaderstrategie rond meertaligheid dat Europese burgers van jongs af aan ten minste twee vreemde talen moeten leren. Aan deze doelstelling voor meertaligheid wordt intensief gewerkt. De Europese onderwijsministers willen enerzijds het vreemdetalenonderwijs voeden met inzicht in hoe talen het best kunnen worden onderwezen, en anderzijds willen ze de vooruitgang ook graag beoordelen. Om aan deze noden tegemoet te komen, kwam ESLC (European Survey on Language Competences) tot stand.

ESLC toetste de lees-, luister- en schrijfvaardigheid in twee verschillende talen van jongeren in 14 Europese landen. Zo levert het onderzoek voor het eerst internationaal vergelijkbare data op die een duidelijk beeld schetsen van de vreemdetaalbeheersing van jongeren in de deelnemende Europese landen. Bovendien verschaft het onderzoek informatie over hoe de vreemdetaalbeheersing van de leerlingen zich verhoudt tot demografische, sociale, economische en vooral onderwijskundige variabelen. Deze informatie kan het onderwijsbeleid ondersteunen.

De auteurs stellen de Vlaamse resultaten voor in vergelijking met die van de andere EU-landen. De Vlaamse Gemeenschap toetste het Frans bij leerlingen van het tweede jaar van de eerste graad secundair onderwijs en het Engels bij leerlingen van het tweede jaar van de tweede graad.

Het internationale rapport van het onderzoek, 'First European Survey on Language Competences', is beschikbaar via <http://ec.europa.eu/languages/eslc/docs/en>

De Vlaamse onderzoekswebsite is te bereiken via www.eslc-vlaanderen.be

De webstek van het Vlaams Ministerie van Onderwijs is www.ond.vlaanderen.be/obpwo/links/eslc